

Met elkaar, voor elkaar

Wmo beleidskader 2009 - 2012

Concept

DMO, afdeling Welzijnszaken
Utrecht, juli 2008

Met elkaar, voor elkaar

Wmo beleidskader 2009 - 2012

Concept

DMO, afdeling Welzijnszaken

Utrecht, juli 2008

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Leeswijzer	4
1 Inleiding	5
2 De Wet maatschappelijke ondersteuning	9
2.1 Aanleiding	9
2.2 Aanbouwwet	9
2.3 Participatiewet	9
2.4 Kaderwet	10
2.5 De negen prestatievelden	10
3 Ondersteuning in Utrecht	11
3.1 De Sociale Staat van de Stad anno 2008	11
3.2 Visie op de sociaal-maatschappelijke ontwikkeling in Utrecht	13
3.3 De Utrechtse bevolking en de Wmo	14
3.4 Civil Society in Utrecht	15
3.5 Inspraak	17
3.6 Focus binnen de Wmo	19
4 De Wmo en haar spelers	21
4.1 Actieve rol van burgers	21
4.2 Sturende rol gemeente	21
4.3 Veranderde rol uitvoerende partijen	23
5 Participatie en communicatie	25
5.1 Burgerparticipatie	25
5.2 Communicatie	25
6 Monitoring en klanttevredenheid	27
7 Uitvoering	29
8 Financiën	31
9 De 9 prestatievelden in Utrecht 2009 - 2012	35
9.1 Bevorderen van leefbaarheid en sociale samenhang (prestatieveld 1)	35
9.2 Op preventie gerichte ondersteuning jeugdigen en ouders (prestatieveld 2)	39
9.3 Informatie, advies en cliëntondersteuning (prestatieveld 3)	42
9.4 Ondersteunen mantelzorg en vrijwilligers (prestatieveld 4)	44
9.5 Bevorderen deelname maatschappelijk verkeer en zelfstandig functioneren (prestatieveld 5)	48
9.6 Verlenen individuele voorzieningen (prestatieveld 6)	52
9.7 Maatschappelijke opvang, OGGZ, verslavingsbeleid (prestatievelden 7, 8 en 9)	54
Afkortingen	60

Voorwoord

Mensen moeten kunnen meedoen in de samenleving. Dat is hét uitgangspunt van het Utrechts collegeprogramma en ook van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en kunnen steunen op een sociale netwerk is hierbij heel belangrijk voor mensen, in het bijzonder voor kwetsbare burgers.

Dit mogelijk maken is wat de Wet maatschappelijke ondersteuning aan de gemeenten vraagt. Voor Utrecht is dit niet nieuw. Op de meeste terreinen van de Wmo wordt al beleid gemaakt en uitgevoerd. Dat wat goed gaat wordt versterkt en vergroot. Nieuw is de verbinding die de Wmo legt tussen de verschillende beleidsonderdelen, met als bindende factor de 'civil society'. Dat wil zeggen een verantwoordelijke samenleving van betrokken burgers die samen de maatschappij (beter) maken.

De inzet van burgers speelt een steeds belangrijker rol in het sociale netwerk van de stad. Maar als dat netwerk ontbreekt zorgt de gemeente Utrecht, samen met haar maatschappelijke partners, dat Utrechters de voorzieningen, hulp en ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Daarbij wil de gemeente aansluiten bij initiatieven van de bewoners en deze stimuleren. We dagen de stad uit om met nog meer ideeën en initiatieven te komen. Waar mogelijk worden die beloond en ondersteund.

Utrecht gaat veel meer inzetten op het ondersteunen van vrijwilligers. Daarvoor worden verbindingen gelegd tussen organisaties en vrijwilligers en tussen werkgevers en vrijwilligers. Voorbeelden hiervan zijn het instellen van een makelaarsfunctie, die bemiddelt tussen diverse vrijwilligers en organisaties die huisvesting of ondersteunende faciliteiten zoeken, en het vrijwilligershuis.

De afgelopen maanden is de stad gevraagd hoe burgers en gemeente beter kunnen samenwerken om die verantwoordelijke samenleving tot stand te brengen. De suggesties uit deze gesprekken zijn meegenomen in het opstellen van deze nota. Ze hebben ons geïnspireerd om te komen tot een flexibeler, effectiever en vraaggerichter welzijnswerk, waar ook het accommodatie- en vrijwilligersbeleid integraal onderdeel van uit maken. Kortom, deze Utrechtse Wmo-nota probeert het initiatief zoveel mogelijk weer terug te leggen daar waar het hoort: bij de Utrechtse burger.

Cees van Eijk
Wethouder welzijn, integratie en cultuur

Leeswijzer

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is sinds 1 januari 2007 van kracht. De centrale doelstelling van de Wmo is: alle burgers kunnen meedoen aan de samenleving, in het bijzonder kwetsbare burgers.

Iedere gemeente dient in een beleidsplan aan te geven hoe zij dat op lokaal niveau gaat invullen. In dit Wmo beleidskader 2009 – 2012 **Met elkaar, Voor elkaar**, geeft het college van B&W van Utrecht zijn visie op de wijze waarop Utrecht deze centrale doelstelling van de Wmo de komende jaren gaat realiseren.

Utrecht kiest voor een brede aanpak van de Wmo, met de komende vier jaar, een duidelijke focus op drie prestatievelden: leefbaarheid en sociale samenhang (prestatieveld 1), advies, informatie en cliëntondersteuning (prestatieveld 3) en ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers (prestatieveld 4). De gemeente Utrecht heeft deze prestatievelden benoemd als het hart van de Wmo; deze prestatievelden vormen tevens de basis voor nieuwe kansen en werkwijzen.

De nota is opgesplitst in twee delen.

Deel I bevat:

- een beschrijving van het wettelijk kader (hoofdstuk 2)
- de Utrechtse visie op de Wmo (hoofdstuk 3)
- de Wmo en haar spelers (hoofdstuk 4)
- participatie en communicatie (hoofdstuk 5)
- monitoring en klanttevredenheid (hoofdstuk 6)
- uitvoering (hoofdstuk 7)
- financiën (hoofdstuk 8)

Deel II bevat:

- de uitwerking van de 9 prestatievelden (hoofdstuk 9)

1 Inleiding

Sinds 1 januari 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) van kracht. De centrale doelstelling van de Wmo is: alle burgers kunnen meedoen aan de samenleving, in het bijzonder kwetsbare burgers.

Iedere gemeente dient in een beleidsplan aan te geven hoe zij dat op lokaal niveau gaat invullen. In dit Wmo beleidskader 2009 – 2012¹ 'Met elkaar, Voor elkaar', geeft het college van burgemeester en wethouders (B&W) zijn visie op de manier waarop Utrecht deze centrale doelstelling van de Wmo de komende jaren gaat realiseren.

Uiteraard staat dit beleidskader Wmo niet op zichzelf. Voorafgaand aan dit beleidskader zijn de uitgangspunten in een notitie vastgesteld door B&W². Deze notitie vormde de basis voor gesprekken in het veld.

Het Wmo-beleidskader sluit ook aan op het collegeprogramma en het visiedocument over de sociaal-maatschappelijke ontwikkeling in de stad, **300.000 betrokken Utrechters**. Daarnaast zijn er wettelijke regelingen en kaders die wel raken aan de Wmo, maar niet onder de Wmo vallen. Denk aan de wet Inburgering, de wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV) en de wet Werk en Bijstand (WWB). Ook is er een nauwe relatie met het volksgezondheidsbeleid. Naarmate mensen gezonder zijn en zich gezonder voelen, zijn ze ook beter in staat mee te doen aan de samenleving³. De gemeente kijkt dus naar samenhang tussen het bestaande beleid en de Wmo en kiest voor een duidelijke afbakening. In Utrecht wordt de Wmo op twee manieren ingevuld:

- 1 Op het brede terrein van de Wmo zorgen voor samenhang. Dit kan betekenen dat bestaand beleid vanuit de Wmo-filosofie wordt gewijzigd, meer in samenhang wordt gebracht met andere beleidsterreinen of wordt beëindigd.
- 2 Extra inzet op de terreinen van de Wmo die stimulans nodig hebben.

Utrecht kiest hiermee voor een brede aanpak met, de komende vier jaar, een duidelijke focus op drie prestatievelden⁴ van de Wmo. Dat zijn de prestatievelden: leefbaarheid en sociale samenhang (prestatieveld 1), advies, informatie en cliëntondersteuning (prestatieveld 3) en ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers (prestatieveld 4). Deze prestatievelden zijn in onze ogen

het hart van de Wmo; hierop willen we nieuwe kansen en werkwijzen creëren. Dit betekent niet dat de andere prestatievelden onbelangrijk zijn of dat daarop niets gebeurt. Integendeel. Deze prestatievelden zijn in Utrecht al voor een groot deel vormgegeven binnen andere kaders.

Bij de start van de Wmo in 2007 heeft het college er voor gekozen deze wet gefaseerd in te voeren. Het eerste aandachtspunt was het implementeren van de uitvoeringstaken die als eerste operationeel moesten zijn:

- Een Wmo-verordening voor individuele verstrekkingen (prestatieveld 6)
- Wijkservicecentra en een digitaal loket waar burgers terecht kunnen voor Wmo-vragen (prestatieveld 3)
- Burger- en cliëntparticipatie (voor de gehele Wmo)

De voornaamste zorg was te voorkomen dat burgers last ondervinden van de overgang van wettelijke bevoegdheden van het Rijk naar de gemeente. Zo moesten de individuele verstrekkingen goed geregeld zijn. Utrecht had hierbij nadrukkelijk oog voor de kwaliteit en niet alleen voor de prijs. De komende vier jaar wordt vanuit deze insteek prestatieveld 6 verder uitgewerkt. Belangrijk is ook dat de komende jaren vanuit de AWBZ nog meer functies worden overgeheveld naar de Wmo. Utrecht zal dit nauwlettend volgen en er vanuit de lokale behoefte goed op inspelen.

Met dit beleidskader zet het college een duidelijke richting in voor de komende vier jaar. De uitgangspunten van het college voor de Wmo zijn breed besproken in het veld, zowel met groepen burgers, als met professionals zoals de adviesorganen. Deze adviezen zijn meegenomen in dit beleidskader.

Het college wil de mogelijkheden die de Wmo biedt benutten om zaken in het belang van de burger te vernieuwen en te verbeteren.

Het plan is om gezamenlijk met burgers, het maatschappelijke middenveld en het bedrijfsleven te werken aan een flexibeler, effectiever, innovatief en vraaggericht welzijns-, zorg- en ondersteuningsaanbod.

¹ Het jaar 2008 is gebruikt om in samenspraak met partijen de nota op te stellen en de inspraak te organiseren.

² 10 juli 2007

³ Actieprogramma 'Beweging in gezondheid'. Utrecht gezonder in 2010, 2007 - 2010

⁴ Voor een overzicht van de prestatievelden zie paragraaf 2.5

We willen bereiken dat de Utrechter over vier jaar meer vanzelfsprekend de verantwoordelijkheid neemt, voor zichzelf en voor een ander. In aansluiting hierop willen we initiatieven vanuit de Utrechtse samenleving meer ruimte en ondersteuning geven. Dit vraagt iets van de burger, maar ook van de gemeente en de uitvoerende organisaties. Organisaties moeten de burger meer ondersteunen, maar het probleem niet overnemen. Ook moeten de organisaties onderling meer samenwerken, vanuit het besef dat alleen zó de burger optimaal bediend kan worden.

De gemeente wil de Wmo benutten om de inhoudelijke sturing op de uitvoerende instellingen te verbeteren. We sturen niet meer op hóe activiteiten uitgevoerd worden, maar op gewenste maatschappelijke effecten. De uitvoerende instellingen krijgen hiermee ook de ruimte om de eigen professionaliteit tot bloei te laten komen. Waar het moet, ontwikkelen we als gemeente nieuw inhoudelijk beleid en bestaand beleid passen we indien nodig aan of wordt niet meer gefinancierd.

Kijkend naar de interne gemeentelijke organisatie zien wij de Wmo vooral als ordeningsprincipe. De Wmo omvat veel beleidsterreinen, waarbinnen sprake is van diverse vormen van sturing; inhoudelijk, stedelijk, programmatisch, gebiedsgericht en sectoraal. Het gaat er nu om deze verschillende vormen van sturing zo te ordenen dat de maatschappelijke effecten van de Wmo worden bereikt. In dit beleidskader doen wij een voorzet op hoofdlijnen. De organisatievorm volgt daarbij de inhoud. De consequenties voor de organisatie en de uitvoering op onderdelen worden in afzonderlijke uitvoeringsplannen uitgewerkt.

Deel I

Het kader

2 De Wet maatschappelijke ondersteuning

Voordat we in hoofdstuk 3 onze visie op de Wmo in Utrecht verder uitwerken, staan we in dit hoofdstuk kort stil bij de achtergrond van de Wmo en de kaders zoals meegegeven door het Rijk.

De Wmo is een nieuwe wet en beslaat een breed terrein. De Wmo vervangt de Welzijnswet, de Wet voorziening gehandicapten (WVG) en hevelt een aantal taken uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en de Openbare Geestelijke Gezondheid uit de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV) over naar de gemeenten.

2.1 Aanleiding

Voor het Rijk waren oorspronkelijk vier centrale argumenten de aanleiding voor de invoering van de Wmo:

Herverdeling overheidsverantwoordelijkheid

De Wmo gaat uit van een moderne sturingsrelatie, met meer beleidsruimte voor gemeenten en de nadruk op lokale verantwoording. Gemeenten hebben de opdracht om de Wmo breed in te vullen (9 prestatievelden).

Kosten beheersen

De Wmo heeft tot doel grip te krijgen op de almaar oplopende kosten van de AWBZ, door delen hiervan over te hevelen naar de Wmo. De AWBZ vergoedt alleen nog kosten voor de zware en langdurige onverzekerbare medische zorg.

Verhogen zelfredzaamheid en participatie van de burger

De kern van de Wmo is dat de gemeente een grotere taak en verantwoording krijgt bij het beantwoorden van zorgbehoeften en zorgvragen van burgers. De zorgplicht, een afdwingbaar recht zoals gegroeid onder de AWBZ en WVG, wordt vervangen door de compensatieplicht. De gemeente heeft de plicht voorzieningen te treffen ter compensatie van beperkingen die burgers ondervinden in zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie.

Eigen verantwoordelijkheid van de burger

Burgers nemen zelf verantwoordelijkheid voor het regelen van zaken die nodig zijn om te participeren. Dit in overleg én met steun van het eigen sociale netwerk. Daar waar de burger het zelfstandig of met hulp van zijn omgeving niet redt, ligt er een taak voor de overheid.

2.2 Aanbouwwet

De Wmo is een zogenaamde aanbouwwet. Dat wil zeggen dat na 1 januari 2007 nog andere functies door het Rijk overgeheveld kunnen worden naar de Wmo. Op dit moment zijn de AWBZ-taken hulp bij het huishouden en middelen al naar de gemeenten overgeheveld. Per 1 januari 2009 wordt ook de ondersteunende begeleiding vanuit de AWBZ overgeheveld. Denk aan begeleiding bij activiteiten in het dagelijks leven bij personen die niet zelf de regie kunnen voeren. In de toekomst kunnen meer AWBZ-functies worden overgeheveld. Utrecht houdt dit nauwlettend in de gaten en zal daar tijdig op inspelen.

2.3 Participatiewet

Het doel van de Wmo is dat iedereen – vooral kwetsbare burgers – mee kan doen aan de samenleving: jong en oud en ongeacht iemands maatschappelijke of economische positie, of beperkingen. Voor veel mensen is deelnemen aan de samenleving en zich inzetten voor anderen vanzelfsprekend. Maar soms lukt meedoen niet op eigen kracht. Uitgangspunten van de Wmo zijn:

Zelfredzaamheid

Mensen indien nodig ondersteunen bij meedoen aan de samenleving

Mensen toerusten om maatschappelijk te participeren

Het doel 'meedoen' wil het kabinet bereiken door de zorg en ondersteuning aan burgers op een andere manier te regelen. Daarvoor is een samenhangend beleid op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, wonen en welzijn nodig.

2.4 Kaderwet

De Wmo is een kaderwet. Dat wil zeggen dat de wet niet gedetailleerd voorschrijft hoe gemeenten de wet dienen uit te voeren. Daarom zijn er negen prestatievelden benoemd en een aantal procesverplichtingen. Om aan de doelstellingen van de Wmo tegemoet te komen zijn gemeenten verplicht om een vierjaren beleidsplan Wmo vast te stellen. Daarin staat aangegeven:

- De gemeentelijke doelstellingen op de negen prestatievelden (zie hoofdstuk 9).
- De wijze waarop de gemeente het beleid samenhangend uitvoert (zie hoofdstuk 7 en 9).
- Welke resultaten de gemeente wenst te behalen (zie hoofdstuk 9).
- Hoe de gemeente de kwaliteit van de maatschappelijke ondersteuning in de gaten houdt (zie hoofdstuk 6).
- Hoe de gemeente ervoor zorgt dat de gebruikers van individuele voorzieningen keuzevrijheid hebben (zie hoofdstuk 9, prestatieveld 6).
- Hoe de gemeente rekening houdt met de behoeften van kleine doelgroepen (zie hoofdstuk 5).

Naast deze inhoudelijke opdrachten kent de Wmo de volgende procesverplichtingen:

- De vierjaarlijkse beleidsnota
- Participatie van de burger bij de totstandkoming van beleid
- Formeel adviesrecht over het conceptplan
- Het opstellen van een Wmo-verordening voor individuele voorzieningen (in Utrecht reeds vastgesteld)
- De horizontale verantwoordingsplicht (dus aan de burger in plaats van aan het Rijk)
- Jaarlijkse rapportage over de klanttevredenheid
- De verplichting informatie aan te leveren aan het Rijk

2.5 De negen prestatievelden

In de wettekst van de Wmo zijn negen prestatievelden opgenomen. Hierover dient de gemeente samenhangend beleid te formuleren. De prestatievelden zijn:

- 1 Het bevorderen van sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten
- 2 Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden
- 3 Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning
- 4 Het ondersteunen van mantelzorgers, daaronder valt ook steun bij het vinden van adequate oplossingen als zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarmaken, evenals het ondersteunen van vrijwilligers
- 5 Het bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem
- 6 Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer
- 7 Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd
- 8 Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen
- 9 Het bevorderen van verslavingsbeleid

Alle Utrechters samen maken de 'civil society'. Een samenleving waarin mensen met respect voor elkaars achtergrond en eigenheid betrokken zijn bij hun buurt en hun stad, waar mensen niet alleen leren zichzelf zoveel mogelijk te redden, maar ook bereid zijn een ander die dat niet altijd kan te helpen. Dus ook een verantwoordelijke samenleving. Een samenleving van 300.000 Utrechters met elkaar en voor elkaar.

De 'civil society' definiëren we als het domein van vrijwillige verbanden. Het gaat om verbanden en organisaties tussen burgers, niet zijnde de overheid, de markt of het gezin. Denk bijvoorbeeld aan sportverenigingen, kerken, moskeeën, buurtverenigingen, etcetera. Mensen maken er vrijwillig deel van uit.

'Civil society' in Utrecht houdt kortom in: betrokken burgers die samen de maatschappij (beter) maken.

3 Ondersteuning in Utrecht

3.1 De Sociale Staat van de Stad anno 2008

Met 300.000 Utrechters maken wij de Utrechtse samenleving. Dat doen we door er te wonen, te leren, te werken, te ondernemen, door iets te organiseren of iemand te helpen, door voor iemand te zorgen, door te sporten en elkaar te ontmoeten. Zo maken wij de Utrechtse samenleving tot wat hij is: goed om samen in te leven.

Uit diverse gemeentelijke onderzoeken blijkt dat het met veel Utrechters goed gaat. Zij kunnen zichzelf goed redden, voelen zich gezond, nemen actief deel aan het maatschappelijke, culturele en sportieve leven en kunnen financieel goed rondkomen.

Met een aantal van de 300.000 Utrechters gaat het minder goed. Zoals elke grotere stad kent Utrecht ook bewoners die zich minder goed zelfstandig weten te redden in de samenleving.

Er zijn nog altijd teveel mensen zonder werk of aangewezen op bijstand, hoewel dit aantal de afgelopen jaren al fors is afgenomen.

Een aantal inwoners, vaak ouderen, voelt zich wel eens onveilig, trekt zich terug en leeft mede daardoor in

een sociaal isolement. Sommige Utrechters hebben lichamelijke of geestelijke beperkingen waardoor ze in toenemende mate afhankelijk zijn van familie die voor hen zorgt.

Utrecht heeft veel jeugdige inwoners. Met de meeste van hen gaat het goed. Toch verlaten nog te veel jongeren school zonder diploma. Een kleine groep jongeren veroorzaakt problemen voor zichzelf en hun omgeving in de vorm van overlast en criminaliteit. Verder kent Utrecht als centrumgemeente ook dak- en thuislozen, verslaafden, mensen met grote schulden en gezinnen waar de problemen zich zo opstapelen dat zij er zonder hulp niet meer alleen uit kunnen komen.

Kortom, een caleidoscoop aan persoonlijke en sociaal-maatschappelijke problemen, zichtbaar op verschillende plekken in Utrecht. Problemen die ons in feite allen aangaan. In de eerste plaats natuurlijk degene die zelf in moeilijkheden verkeert, maar ook zijn of haar familie, vrienden en kennissen, de mensen in de buurt, professionele instellingen, kerken en moskeeën, gemeentelijke diensten, politiek en bestuur.

De sociale staat van Utrecht 2008

De gemeente monitort de staat van de Stad voortdurend. Hieronder noemen we enkele cijfers⁵ die voor dit beleidskader van betekenis zijn. De opsomming is overigens niet uitputtend, maar dient slechts om een beeld te geven.

Algemeen

Bevolking: op 1 januari 2008 telt Utrecht bijna 295.000 inwoners. Naar verwachting passeert Utrecht eind 2008 de 300.000 inwoners en groeit dit aantal de komende jaren sterk door naar 320.000 eind 2011.

Ouderen: Utrecht telt in 2008 30.000 inwoners van 65 jaar of ouder.

Prestatieveld 1

Samenleven: het gemiddelde cijfer voor sociale cohesie in de buurt is 5,7. In 2007 voelde 84% van de Utrechters zich verantwoordelijk voor de eigen buurt. 29% is actief in de buurt.

Het aantal Utrechters dat zich onveilig voelt in de eigen woonbuurt is afgenomen ten opzichte van 2006. Op dit moment voelt 29% van de Utrechters zich wel eens onveilig in de eigen woonbuurt.

Ongeveer 18.000 inwoners (9%) leeft in een sociaal isolement.

Prestatieveld 2

Jeugd: Utrecht telt 111.108 jeugdigen (0 tot en met 26 jaar).

Opvoeding: Eén op de vijf ouders heeft opvoedingsproblemen. In 2006 was dit nog één op de vier.

Onderwijs: 72% van de 22-jarigen heeft een startkwalificatie of volgt een opleiding. In 2004 was dit nog 60%.

Veiligheid: 19% van de Utrechters ervaart overlast van jongeren in de buurt, een afname van 3% ten opzichte van 2006.

Prestatieveld 3

Publieksdienstverlening: 45% van de contacten verloopt via de balie. Utrechters beoordelen het contact met de gemeente met een 6,7 als gemiddeld cijfer.

Prestatieveld 4

Vrijwillige inzet: 38% van de Utrechters verricht vrijwilligers- en/of bestuurswerk.

Mantelzorgers: in Utrecht zijn naar schatting zo'n 35.000 mantelzorgers.

Prestatievelden 5 en 6

Volgens eigen opgave heeft één op de vijf Utrechters van zestien jaar en ouder een functiebeperking, dat wil zeggen een langdurige ziekte, aandoening of handicap.

14% van de Utrechters maakt gebruik van een Wmo-voorziening.

Het aantal huishoudens met bijstand, jonger dan 65 jaar is 6.898 op 1 januari 2008. Een jaar geleden was dit nog 8.121.

84% van de Utrechters bezocht in 2007 een culturele activiteit. 43% is zelf cultureel actief.

Tweederde van de Utrechters van zestien jaar en ouder doet minimaal één keer in de maand aan sport. 65-plussers (35%) en laagopgeleiden (40%) sporten relatief weinig.

Prestatievelden 7, 8 en 9

Aantal daklozen: 1250⁶

Aantal dreigend daklozen/OGGZ-cliënten: 3150

Huiselijk geweld: in 2006 zijn circa 2.750 Utrechters slachtoffer geweest van huiselijk geweld.

Verslaafden: bijna één op de vijf Utrechters drinkt overmatig alcohol. Eén op de tien Utrechters is probleemdrukker.

⁵ Alle cijfers, tenzij anders genoemd, zijn afkomstig uit Utrecht Monitor 2008

⁶ cijfers afkomstig uit het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang 2006

3.2 Visie op de sociaal-maatschappelijke ontwikkeling in Utrecht

Voor de komende jaren heeft de gemeente haar visie op de sociaal-maatschappelijke ontwikkeling van de stad geformuleerd⁷. Deze visie heeft de invulling van de Wmo mee helpen bepalen.

De komende jaren werken we aan een stad, waar:

Bewoners van verschillende herkomst elkaar verstaan en inspireren

Als grote stad in Nederland zal Utrecht migranten blijven aantrekken. Inburgering- en migratievraagstukken blijven een permanente opgave. Nieuwkomers moeten de taal leren en de Nederlandse samenleving leren kennen. Burgers die hun leven lang al in Utrecht wonen, zullen opnieuw moeten aarden in hun veranderende buurt of wijk. Botsingen die er door die gewijzigde samenstelling van buurten en wijken zijn, zullen bespreekbaar moeten worden gemaakt. Het stimuleren van sociale samenhang is juist in die buurten en wijken van cruciaal belang. Particulier initiatief levert hieraan een belangrijke bijdrage. Tegelijkertijd is het een uitdaging de verschillen te benutten. De diversiteit aan culturen kan inspirerend zijn voor ondernemers, architecten en kunstenaars.

Ieder kind krijgt de kans zijn talenten te ontwikkelen en de zorg die nodig is voor gezond opgroeien

Een goede school in de buurt, een breed aanbod van sport en cultuur, ruimte om buiten te spelen in een veilige omgeving. Ieder kind moet zich veelzijdig kunnen ontwikkelen, uitgaande van eigen mogelijkheden en interesses. Sommige kinderen krijgen op school extra aandacht en ondersteuning zodat ze mee kunnen komen. Andere kinderen hebben juist extra uitdaging nodig dan het gewone programma biedt.

De meeste kinderen groeien voorspoedig op, maar sommige kinderen hebben zorg nodig. Dat kan te maken hebben met o.a. gezondheids- gedrags- of, leerproblemen. Sommige ouders schieten te kort in de opvoeding van hun kinderen. Voor deze kinderen en hun ouders is een goed aanbod van zorg nodig. Daarin spelen o.a. de ouderkindcentra, de jeugdadviesteams, de opvoedbureaus en de (provinciale) jeugdzorg een belangrijke rol.

Zoveel mogelijk mensen betaald en onbetaald werk doen

Wie een beroep doet op een bijstandsuitkering wordt zo snel mogelijk aan werk geholpen. Mensen vinden bij voorkeur een reguliere betaalde baan of starten als zelfstandig ondernemer. Onder werk verstaan we ook een gesubsidieerde baan of vrijwilligerswerk. Jongeren onder de 27 krijgen geen bijstandsuitkering, maar gaan aan het werk, volgen een opleiding of leerwerktraject⁸. Verder heeft de gemeente een breed aanbod van re-integratietrajecten. En biedt het (toekomstige) Participatiefonds mogelijkheden voor een leven lang leren.

Mensen die zichzelf niet redden, kunnen rekenen op hulp en zorg

Sommige bewoners hebben ondersteuning nodig: mensen met een beperking en ouderen die bepaalde hulpmiddelen nodig hebben; mensen die jarenlang moeten rondkomen van een minimuminkomen; mensen zonder dak boven hun hoofd; verslaafden; mensen die zwaar in de schulden zitten, gezinnen waar de problemen zich opstapelen (de multiprobleem gezinnen); mensen met gezondheidsproblemen; jongeren die problemen veroorzaken voor zichzelf en anderen. Al deze groepen bieden we passende voorzieningen. De uitdaging is mensen zoveel en zo snel mogelijk zelfredzaam te maken. We belichten vooral wat mensen wél kunnen, ook in 'chronische situaties'.

Mensen in hun directe woonomgeving al die voorwaarden en diensten vinden die hen in staat stellen in die vertrouwde omgeving volwaardig actief te zijn en te blijven

Wij willen mensen in staat stellen in een sociaal veilige en toegankelijke woonomgeving te wonen met een geïntegreerd aanbod van huisvesting en alle mogelijke diensten voor iedereen, in alle levensfasen. Het is wenselijk dat mensen in hun directe woonomgeving de ruimtelijke condities en alle nutsvoorzieningen en zorgdiensten aantreffen die het mogelijk maken in die eigen woonomgeving volwaardig actief te kunnen zijn. Bij zelfredzame, gezonde burgers zal zich dit veelal beperken tot veilige en toegankelijke straten, speelplekken en een aantal nutsvoorzieningen. De groep ouderen en mensen met beperkingen zal een groter beroep doen op allerlei welzijns- en zorgvoorzieningen. Dit vraagt om een bredere aanpak. Dat willen wij in Utrecht realiseren met het inrichten van meer woonservicezones in de stad.

⁷ 300.000 betrokken Utrechters, DMO april 2008

⁸ Dit is een beleidsvoornemen vanuit het Rijk.

Voldoende en goede accommodaties beschikbaar zijn voor initiatieven van burgers en organisaties

De uitvoering van veel sociaal-maatschappelijk beleid staat of valt bij de beschikbaarheid van goede accommodaties. Schoolgebouwen, theaters, sportvelden, buurthuizen, ouder-kindcentra, gezondheidscentra en werkruimten voor kunstenaars – plekken waar de ‘civil society’ de ruimte krijgt om initiatieven te ontwikkelen en activiteiten te organiseren. Samen met onze partners streven we naar goede, evenwichtig over de stad verspreide accommodaties voor diverse maatschappelijke functies. Accommodaties die centraal in de wijk liggen: goed bereikbaar en uitnodigend voor gebruikers en bezoekers.

Om de vraag vanuit de ‘civil society’ naar geschikte ruimtes beter te bedienen benaderen we veel meer partijen in de stad. Denk aan scholen of wijkgebouwen die niet de hele dag in gebruik zijn. Vraag en aanbod van accommodatie vinden elkaar bij ‘Makelpunt’ Utrecht, een digitaal én fysiek loket. Dit laatste loket is in beleidskader ‘Accommodaties met elkaar. Actieplan welzijnsaccommodaties 2008-2009’ verder uitgewerkt.

Iedereen gezond mee kan doen⁹

Utrecht wil een vitale stad zijn waar de inwoners zelfstandig kunnen meedoen aan de samenleving. Hiervoor is het van belang dat ze zich gezond voelen, gezond zijn en gezond blijven.

In het actieprogramma ‘Beweging in gezondheid, Utrecht gezonder in 2010’ kiezen we voor de volgende speerpunten:

- Jeugd en gezondheid
- Plan van aanpak Maatschappelijke Opvang
- Gezond gewicht
- Psychosociale gezondheid
- Alcohol en drugs

3.3 De Utrechtse bevolking en de Wmo

De gemeente Utrecht kiest voor een brede invulling en toepassing van de Wmo. De wet maakt een beleidsmatig onderscheid tussen ‘niet-kwetsbare’ burgers en ‘kwetsbare’ burgers. In de praktijk is er geen harde scheidslijn tussen deze twee doelgroepen. Iemand die op het ene moment niet kwetsbaar is, kan dat op een volgend moment wel zijn.

‘Kwetsbare’ burgers zijn burgers voor wie een redelijke kans bestaat dat ze voor korte of langere tijd ondersteuning nodig hebben om zichzelf (weer) te redden.

Wij spreken ‘niet kwetsbare’ burgers aan zelf actief te zijn en elkaar én de kwetsbare burgers te ondersteunen. Voor beide doelgroepen geldt dat zelfredzaamheid en participatie het streven is.

In de notitie ‘Uitgangspunten Wmo’ gaf het college al aan dat kwetsbaarheid niet alleen op basis van persoonskenmerken en gezondheidscriteria wordt bepaald. Ook sociaaleconomische achterstand en processen van uitsluiting en discriminatie maken iemand kwetsbaar. Zowel bij het verstrekken van individuele voorzieningen als binnen het preventieve, collectieve aanbod heeft de gemeente oog voor dit soort processen. Dit betekent dat de gemeente verbindingen moet maken tussen de diverse beleidsprogramma’s en beleidslijnen die zich richten op specifieke doelgroepen.

De 'civil society' definiëren we als het domein van vrijwillige verbanden. Het gaat om verbanden en organisaties tussen burgers, niet zijnde de overheid, de markt of het gezin. Denk bijvoorbeeld aan sportverenigingen, kerken, moskeeën, buurtverenigingen etctera. Mensen maken er vrijwillig deel van uit.

3.4 Civil Society in Utrecht

Inwoners zijn door hun betrokkenheid en inzet mede bepalend voor de leefbaarheid in de stad. De trainer van het pupillenteam, de vrijwilliger die eenzame ouderen bezoekt, de mentor van een Vmbo-leerling, bewoners die het groen in hun straat onderhouden – er zijn veel mensen in Utrecht die zich naast hun eigen leven ook bekommeren om dat van anderen.

Alle Utrechters maken samen de 'civil society'. Een samenleving waarin mensen met respect voor elkaars achtergrond en eigenheid betrokken zijn bij hun buurt en hun stad, waar mensen niet alleen leren zichzelf zoveel mogelijk te redden, maar ook bereid zijn een ander die dat niet altijd kan te helpen. Dus ook een verantwoordelijke samenleving. Een samenleving van 300.000 Utrechters met elkaar en voor elkaar.

Een sterke 'civil society' draagt bij aan de leefbaarheid en sociale veiligheid in de stad. Het initiatief voor een bloeiende 'civil society' komt idealiter van de bewoners

zelf. Actief burgerschap is een voorwaarde, maar de gemeente wil en kan dat niet opleggen. De gemeente wil er wel aan bijdragen: door ondersteuning met geld, kennis en accommodaties; door steun aan initiatieven die bijdragen aan ontmoeting en toenadering van verschillende bewoners(groepen); door subsidiëring van projecten die discriminatie tegengaan; door het stimuleren en faciliteren van vrijwillige inzet van bewoners.

Veel mensen vinden dat de saamhorigheid tussen mensen aan het verdwijnen is. Ieder gaat voor zich en heeft geen tijd of aandacht voor elkaar, terwijl de meeste mensen gebaat zijn bij aandacht, advies of een beetje hulp. Niet van de gemeente of van een instelling, maar gewoon van een ander. En dat gebeurt ook in Utrecht. Zowel spontaan als georganiseerd.

In 2007 heeft de gemeente zich verdiept in kleine en grote projecten die door mensen zelf zijn opgezet. Overal in Utrecht blijken inspirerende initiatieven te zijn om de eigen leefomgeving te verbeteren, anderen te helpen en met elkaar in contact te komen.

Hieronder enkele voorbeelden van wat Utrechters voor elkaar doen.

- Een Utrechtse is vrijwilliger bij Administratie thuis. Zij helpt een meneer die heel slecht kan zien, een oudere Marokkaanse man die moeilijk Nederlands leest en een mevrouw die net haar partner heeft verloren.
- In het project Big brother, Big sister wordt een Vmbo-scholier gekoppeld aan een jongvolwassene die al werkt, maar die nog niet te ver afstaat van de belevingswereld van jonge scholieren.
- In het project Tijd voor Elkaar verlenen buurtbewoners in Zuid elkaar een dienst, zoals het invullen van een formulier, het uitlaten van de hond, gras maaien, huiswerkbegeleiding. Bewoners blijken meer voor elkaar te kunnen doen dan ze zelf denken. Mensen worden zo ook meer bewust van hun kwaliteiten en leren elkaar beter kennen.

- In de VoorleesExpress (Stichting SodaProducties) lezen vrijwilligers voor aan kinderen in geïsoleerd levende gezinnen, waarvan de ouders nauwelijks Nederlands spreken.
- Met de cursus Sms'en voor ouderen leerde een groepje jongeren aan ouderen een sms bericht te maken.
- Worstelvereniging De Halter uit Utrecht hield in maart 2008 voor de 38e maal het grootste en zwaarste internationale worsteltoernooi voor de jeugd. Dit kon alleen met de inzet van heel veel vrijwilligers, die hielpen bij het inschrijven, de opbouw van de zalen, het beheer van de website etc.
- De Jaarbeurs Utrecht Marathon is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een van de grootste loopevenementen in het land met 10.000 deelnemers. De organisatie van dit evenement zou onmogelijk zijn zonder de inzet van maar liefst duizend enthousiaste vrijwilligers.
- Ook de culturele zondagen en de vele festivals die de stad rijk is, zouden niet mogelijk zijn zonder de inzet van vele vrijwilligers.
- In het project De Vreedzame School leren leerlingen verantwoordelijkheid nemen voor hun inzet ten aanzien van de maatschappij; in de wijk Overvecht verbreden ze deze aanpak naar een Vreedzame wijk.
- In het ouderlokaal krijgen ouders een cursus die aansluit bij de voorschool met onder andere hulp bij opvoedingsondersteuning; in datzelfde lokaal kunnen kinderen na schooltijd terecht voor naschoolse activiteiten.
- In 't Groene Sticht wonen mensen met verschillende achtergronden. Ook daklozen. Het is een woonerf met een sociale functie in de buurt waar bewoners elkaar helpen.
- In het project de DUO's worden vrijwilligers en inburgeraars aan elkaar gekoppeld om elkaar te ontmoeten (thuis, in de stad, de bibliotheek etc.), de taal te oefenen en elkaars cultuur te leren kennen.

Met andere woorden: de kracht van de burgers is groot. Maatschappelijke en religieuze instellingen spelen een belangrijke rol, net als de organisaties op het gebied van wonen, zorg en welzijn. En ook ondernemers kunnen een actieve rol spelen in de buurt waar ze zijn gehuisvest.

3.5 Inspraak

Op allerlei deelterreinen van de Wmo vindt inspraak en interactieve beleidsontwikkeling plaats. Adviesorganen¹⁰ kunnen gevraagd en ongevraagd advies geven en hebben dit in het kader van de Wmo ook gedaan.

De Utrechtse adviesraden¹¹ hebben in januari 2007 gezamenlijk een advies over Wmo-participatie uitgebracht: **Met de Wmo gaat Utrecht voor goud**. De adviesorganen adviseren de gemeente Utrecht bij de beleidsparticipatie te streven naar optimaal rendement. Niet alleen voldoen aan de wet, maar inzetten op goed samenleven in Utrecht. Daarvoor is het in de ogen van de adviesorganen nodig dat participatie zo wordt vormgegeven dat:

- positieve effecten voor de samenleving en deelnemers maximaal tot uiting komen;
- burgers en cliënten kunnen participeren in de beleidsvoorbereiding en bij de evaluatie van de uitvoering;
- zowel sterke als zwakke partijen worden betrokken;
- zwakke partijen zich uitgenodigd voelen deel te nemen.

De Adviesraden stellen voor een breed Wmo-platform op te richten dat de regie voert over de institutionele participatie. Dit platform moet onafhankelijk zijn, onder andere door een eigen budget en eigen ondersteuning. Op deze manier kan het platform zich een autonome mening vormen en die naar buiten brengen.

De gemeente sluit zich aan bij de gedachten over participatie maar heeft het voorstel van een Wmo-platform niet overgenomen. De gemeente wil samenwerken met de bestaande formele adviesraden en vooral op aanvullende, **outreaching**, en niet-institutionele manieren met burgers communiceren en hen laten participeren.

Daarnaast heeft het Adviesorgaan Interculturalisatie Saluti nog twee adviezen uitgebracht. Namelijk **Meedoen, meedenken en meebeslissen. Investeren in participatie** (mei 2007). En zeer recent het advies **Aan de voorkant van het loket. Toegankelijkheid van voorzieningen** (mei 2008).

Saluti vraagt in **Meedoen, meedenken en meebeslissen** een actieve rol bij het vormgeven van participatie. Ze pleit voor een **outreaching** manier van werken. Ze adviseert de gemeente actieve organisaties beter te faciliteren met praktische ondersteuning. Ook vraagt ze rekening te houden met diversiteit in organisaties en communicatie. Menskracht en middelen moeten daarop worden afgestemd. Daarnaast adviseert ze de gemeente zich uitvoeriger te oriënteren op reeds bestaande inzet en participatie in de stad, alsook om in contacten met moeilijk bereikbare groepen te investeren en laagdrempelige initiatieven te ondersteunen. De gemeente acht deze adviezen van belang en komt er op terug in hoofdstuk 5. Met name in het uitvoeringsprogramma zullen deze adviezen verder moeten worden uitgewerkt.

In **Aan de voorkant van het loket** geeft Saluti adviezen om de toegankelijkheid van voorzieningen, die nu onder de Wmo vallen, te vergroten. Daarbij ziet Saluti een directe relatie tussen de toegang tot voorzieningen en de mogelijkheden tot participatie. De adviezen gaan over de informatievoorziening (voorbeeld: treed als gemeente op als informatiemakelaar), de zorgvraag (voorbeeld: werk vanuit empowerment) en de ondersteuning (voorbeeld: zorg voor samenhang en monitor de kwaliteit). Deze zaken worden meegenomen in de uitwerking van prestatievelden 3 en 6.

Naast de reactie van deze formele adviesorganen, hebben diverse andere partijen spontaan initiatieven georganiseerd om de Wmo te bespreken in het veld. Dit is bijvoorbeeld gebeurd door BOEG en IDEA, de wijkraden en een aantal politieke partijen.

¹⁰ De formele adviesorganen in het kader van de Wmo in Utrecht zijn: Stedelijk Adviesorgaan Interculturalisatie Saluti, Adviescommissie voor het Ouderenbeleid, Adviescommissie voor homo en lesbische emancipatie, Cliëntenraad Wmo – prestatieveld 6

¹¹ De Adviescommissie voor het Ouderenbeleid nam hiertoe het initiatief. Bijdragen zijn geleverd door vertegenwoordigers van Wijkraad Leidsche Rijn, Wijkraad Noordoost, Wijkraad Oost, Wijkraad Overvecht, Wijkraad West, Wijkraad Zuid, de toenmalige cliëntenraad WVG, Tijdelijke cliëntenraad Wmo, Federatie van Ouderverenigingen, Adviescommissie homo en lesbische emancipatie en Adviescommissie voor het Ouderenbeleid.

Op onderdelen heeft de Adviescommissie voor het Ouderenbeleid advies uitgebracht, zoals op de plannen om de huishoudelijke verzorging door gemeenten uit te laten voeren (7 december 2005) en als reactie op het inkoopkader Wmo, waarbij de aandacht vooral uitging naar de garantie voor keuzevrijheid van klanten. In april 2008 stelde de adviescommissie enkele vragen met betrekking tot de herindicatie.

Bij het opstellen van het beleidskader heeft de gemeente in 2007 en 2008 zelf ook verschillende bijeenkomsten georganiseerd; met bijzondere doelgroepen, bewoners en professionals. Tijdens speciale themabijeenkomsten werd gesproken over individuele voorzieningen, mantelzorg en individuele respijtzorg, de rol van religieuze instanties en de 'civil society'. Daarnaast waren er bijeenkomsten met mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking. En er waren wijkbijeenkomsten met bewoners, vrijwilligers en professionals. De hieruit verkregen informatie is gebruikt voor de invulling van dit beleidskader.

Tijdens de wijkbijeenkomsten is vooral besproken hoe de participatie van burgers kan worden vergroot, wat burgers nodig hebben om met elkaar in contact te komen en hoe instellingen de gemeente daarbij kunnen of moeten ondersteunen. De opkomst bij de themabijeenkomsten was goed; de opkomst bij de wijkbijeenkomsten was een stuk minder.

Een aantal onderwerpen kwam opvallend vaak naar voren. Dat waren:

Informatievoorziening

Er is grote behoefte aan goede informatievoorziening: Waar kan men terecht met vragen over wonen, welzijn en zorg? Ook is de bekendheid met het aanbod van instellingen gering en is er te weinig informatie over het aanbod van vrijwilligerswerk. Verder werd geconstateerd dat mensen die geen Nederlands spreken, mensen die geïsoleerd leven, (overbelaste) mantelzorgers die geen hulp zoeken of mensen die psychiatrische problemen hebben, beter bereikt moeten worden.

Vrijwillige inzet

Veel mensen zijn bereid zich vrijwillig in te zetten. De mate waarin en de manier waarop hangt vooral samen met persoonlijke omstandigheden en voorkeuren. Ook voor mensen met beperkingen moet het mogelijk zijn vrijwilligerswerk te doen. Vrijwilligersorganisaties hebben ondersteuning nodig van de gemeente. Vrijwilligerswerk kan zeker bijdragen aan de sociale cohesie, maar het blijft altijd aanvullend. Verder overheerst het idee dat vrijwilligers of mantelzorgers het werk van professionals niet kunnen en willen overnemen.

Accommodaties

Er is grote behoefte aan plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten; waar contacten ontstaan, ideeën worden besproken en informatie beschikbaar is of wordt uitgewisseld. Ook is er behoefte aan ruimte om te vergaderen en locaties met faciliteiten. Deze plekken moeten vooral laagdrempelig en makkelijk toegankelijk zijn.

3.6 Focus binnen de Wmo

In het kader van de Wmo zet de gemeente de komende jaren vooral in op het versterken van de 'civil society' (prestatieveld 1), op de verbetering van de informatievoorziening en cliëntondersteuning (prestatieveld 3) en op de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers (prestatieveld 4). Dit is naar onze mening het hart van de Wmo, omdat we op deze velden de onderlinge samenhang onder burgers kunnen vergroten, burgers met vragen goed kunnen bedienen en burgers kunnen ondersteunen in hun vrijwilligerswerk en als mantelzorger.

Dit willen we doen zonder onze taken op de andere prestatievelden te verwaarlozen. We kunnen focussen op deze drie prestatievelden omdat naar onze mening het beleid op de prestatievelden maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingbeleid (prestatievelden 7, 8 en 9) in Utrecht als centrumgemeente goed op orde is en met de geplande inspanningen ook blijft. Prestatieveld 2 komt aan bod in het Programma Jeugd. Daarin geven we op

integrale wijze invulling aan de op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen en hun ouders. Agenda 22¹² (opgenomen in het wonen-welzijn-zorg beleid) voorziet in voorzieningen voor mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en voor mensen met een psychosociaal probleem. Daarnaast is het verstrekken van individuele voorzieningen voor deze doelgroep in Utrecht goed geregeld (prestatieveld 6). Het uitvoeringsprogramma Diversiteit & Integratie heeft raakvlakken met vrijwel alle prestatievelden.

¹² In het beleidsplan van Agenda 22 hebben wij de speerpunten van de gemeente Utrecht voor integraal en inclusief beleid geformuleerd, gericht op participatie van alle mensen met een beperking.

4 De Wmo en haar spelers

De Wmo heeft ook consequenties voor de rollen van de verschillende spelers. We doelen op de verhoudingen tussen:

- Gemeente en maatschappelijke partners
- Maatschappelijke partners onderling
- Gemeente en burger
- Maatschappelijke organisaties en burgers.

In de toekomst wil de lokale overheid vooral de condities scheppen waarbinnen iedereen zijn verantwoordelijkheid kan nemen. Dit alles met behoud van de vangnetfunctie voor kwetsbare burgers in de samenleving.

4.1 Actieve rol van burgers

Meedoen aan de samenleving is één van de centrale uitgangspunten. De gemeente wil haar burgers meer dan voorheen aanspreken op de eigen en collectieve kracht, uitgaande van het principe; wat iemand (nog) zelf kan en wat men samen kan. Mensen die hulp nodig hebben zullen wij ondersteunen, zodat zoveel mogelijk burgers in Utrecht zichzelf kunnen redden en anderen kunnen helpen.

4.2 Sturende rol gemeente

In de huidige samenleving kan de lokale overheid niet exclusief verantwoordelijk zijn voor de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Zij is daarvoor afhankelijk van anderen. Gezamenlijk moeten burgers, maatschappelijke instellingen, professionals en het gemeentebestuur de verantwoordelijkheid nemen voor de problemen die zich in de sociale omgeving voordoen en de kansen benutten om van Utrecht een nog bloeiender samenleving te maken. In deze 'civil society' ligt het initiatief bij (groepen) burgers en niet primair bij de gemeente.

Dit ontslaat de gemeente niet van haar specifieke verantwoordelijkheid. Voor een groot deel van de beleidsterreinen van de Wmo ontwikkelt de gemeente al sinds jaar en dag beleid en voert ze het in sommige

gevallen zelf uit. Ook subsidieert de gemeente tal van professionele instellingen voor de uitvoering van dat beleid. De gemeente is bovendien al jaren actief in het stimuleren van de 'civil society' middels ontmoeting en dialoog tussen (groepen) burgers.

De gemeente zal haar rol rondom de Wmo als volgt invullen:

- 1 Informeren
- 2 Luisteren en monitoren
- 3 Stimuleren en faciliteren
- 4 Regisseren

4.2.1 Informeren

De gemeente heeft als taak burgers te informeren over (beleids)ontwikkelingen in de stad, maar vooral ook bij praktische vragen en problemen. Uiteraard kan de gemeente dit niet alleen; hierbij is een breed scala aan partijen betrokken. In de Wmo is deze maatschappelijke ondersteuning in prestatieveld 3 voor het eerst wettelijk vastgelegd.

4.2.2 Luisteren en monitoren

De gemeente betreft burgers ook actief bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering. De gemeente houdt op verschillende manieren voeling met wat bewoners vinden. Via enquêtes, maar ook door met ze in gesprek te gaan. Met op deze wijze verkregen informatie kunnen we tot nieuwe beleidsinitiatieven komen en we kunnen monitoren of bestaand beleid het gewenste effect heeft.

Op dit moment zijn er diverse monitoren voor de verschillende onderdelen van de Wmo. Er is een monitor voor Jeugd, voor maatschappelijke opvang en een monitor voor het gezondheidsbeleid. De gemeente gaat nog een monitor ontwikkelen om de effecten te meten van de gekozen prestatievelden. In hoofdstuk 6 gaan we dieper in op het onderdeel 'monitoring en klanttevredenheid'.

4.2.3 Stimuleren en faciliteren

De gemeente wil burgers en instellingen stimuleren en faciliteren om gezamenlijk de gemeentelijke doelstellingen te bereiken. De gemeente kan daartoe kaders stellen of subsidies verlenen. De Wmo is aanleiding om hierin één en ander te vernieuwen.

Werken aan maatschappelijke effecten

Meer dan voorheen zal de gemeente zich richten op het bepalen van de gewenste effecten en minder op hoe die effecten worden bereikt. Per prestatieveld benoemen we maatschappelijke effecten met daaraan gekoppeld indicatoren. Goed werkende instrumenten (bijvoorbeeld omdat ze evidence based zijn of effectief en efficiënt zijn gebleken) zullen we hanteren en expliciet benoemen. Deze herbezinning heeft gevolgen voor de uitvoering. Het betekent bijvoorbeeld dat een aantal zaken die wij nu doen of subsidiëren, in de toekomst niet of anders worden gedaan. We werken dit uit in de uitvoeringsplannen van de komende jaren.

Meer ruimte voor de uitvoering

De Wmo vormt een geweldige kans voor een heroriëntatie op het gemeentelijk welzijnsbeleid. Gemeente en welzijnsinstellingen zitten al te lang vast in een systeem dat verandering belemmert en meer is gericht op rechtmatigheid dan op effectiviteit. Dat willen we veranderen.

De uitvoerende instellingen worden uitgedaagd innovatief en flexibel in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen, over grenzen van sectoren en instellingen heen te kijken, vraaggericht te werken en niet te snel uit te gaan van bestaand aanbod. Het subsidiebeleid van de gemeente zal hier de komende jaren op gericht zijn. Een steeds groter deel van het subsidiebudget zal, door een zogenaamde open uitnodiging, worden gegeven aan die initiatieven die het beste antwoord bieden op de maatschappelijke doelen en opbrengsten die de gemeente gerealiseerd wil zien. Dat betekent dat we niet per se steeds uitkomen bij dezelfde partners. Nieuwe partners met een interessant plan krijgen eveneens een kans.

Overigens zal de gemeente hierbij goed kijken voor welke onderdelen van het (subsidie)beleid deze aanpak een meerwaarde kan hebben en voor welke onderdelen (nog) niet. Voor sommige doelgroepen (bijvoorbeeld de maatschappelijke opvang) geldt dat het opgebouwde contact met de cliënt en de continuïteit in de zorg, zwaarder wegen. Dit bekijken we per onderdeel.

Innovatie

De Wmo biedt ook mogelijkheden voor vernieuwing. Met dit beleidskader wil de gemeente ruimte scheppen voor veranderingen, die zichtbare resultaten moeten opleveren. Het gaat om organisatorische veranderingen, zoals de invoering van één loket en het verbeteren van de ketensamenwerking. Daarnaast kijken we ook naar veranderingen in de uitvoering, waarbij resultaatgericht wordt gewerkt aan - door de gemeente bepaalde - gewenste maatschappelijke effecten. Om deze innovatie tot stand te brengen wil de gemeente voeling houden met wat er speelt in het veld en meer ruimte geven aan uitvoerders en burgerinitiatief. Ervaringen en inzichten vanuit de praktijk willen we directer doorvertalen in het toekomstige beleid. Dit vraagt om een andere werkwijze van zowel de gemeente als van uitvoerende partijen.

Inclusief beleid

De Wmo biedt ook de kans om het zogenaamde inclusief beleid ten aanzien van mensen met een beperking een impuls te geven. Ons uitgangspunt is dat alle burgers in staat moeten zijn om op gelijkwaardige wijze deel te nemen aan alle onderdelen van het maatschappelijk leven. Ook de 'reguliere' zaken. Dit betekent dat wij alle Wmo-beleid als inclusief beleid formuleren. Bij deze benadering wordt op alle levensterreinen en in alle fasen van een beleidscyclus rekening gehouden met verschillen tussen mensen en dan met name met de verschillen tussen mensen met en zonder beperkingen. Belangrijke voorbeelden van deze benaderingswijze zijn te vinden in samenwerkingsprojecten met de fysieke sector(en), zoals het aangepast bouwen voor ouderen, het - bij de ontwikkeling van woonwijken - meeplannen van voldoende speelgelegenheid, of het realiseren van woonservicezones in de wijken. Bij al deze ontwikkelingen is het uitgangspunt dat Utrecht een stad is met een zeer diverse bevolking en dat het Utrechtse beleid rekening houdt met deze diversiteit.

4.2.4 Regievoering en ketensamenwerking

Regievoering door de gemeente is één van de verplichtingen die de wet oplegt. De invoering van de Wmo is onderdeel van de herziening van het zorgstelsel. In dit verband wordt de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) beperkt tot de langdurige en

intensieve medisch geïntendeerde zorg. Flankerende- en welzijnsfuncties zijn ondergebracht in de Wmo. Preventie valt onder de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV).

Burgers kunnen hierdoor te maken krijgen met zorg- en welzijnsvoorzieningen die binnen drie wettelijke kaders vallen. Hoewel deze aanvullend zijn, sluiten deze in de praktijk niet vanzelf op elkaar aan. We zien het als een gemeentelijke taak zorg te dragen voor de ketenregie, zodat de verschillende verantwoordelijkheden, geldstromen, toekennings- en toelatingsregels op elkaar aansluiten en de burger kan rekenen op adequate zorg.

De concrete invulling van de regiefunctie van de gemeente binnen (onderdelen van) de Wmo kan verschillende vormen aannemen, afhankelijk van taken, bevoegdheden en beleidsprioriteiten. De gemeente is als regisseur eindverantwoordelijk voor de organisatie, afspraken en uitvoering zoals genoemd in dit beleidskader.

In Utrecht geven we vorm aan ketensamenwerking en regievoering via een groot aantal samenwerkingsverbanden tussen gemeente en uitvoerende partijen, zoals de Stuurgroep OGGZ voor het Plan van aanpak MO en de Stuurgroep WonenWelzijnZorg.

4.3 Veranderde rol uitvoerende partijen

De Utrechtse invulling van de Wmo brengt voor de uitvoerende partijen een aantal veranderingen met zich mee. Er wordt meer ruimte geboden aan nieuwe aanbieders, waaronder het bedrijfsleven. Meer dan voorheen staan maatschappelijke effecten centraal en verwachten we dat aanbieders met een concreet activiteitenplan komen dat tot duidelijke resultaten leidt, in lijn met de gestelde maatschappelijke doelen. De uitvoerende partijen krijgen meer ruimte voor innovatie in de uitvoering. De uitvoerende partijen zullen in hun aanpak, meer dan voorheen, de 'civil society' een prominente rol moeten geven en moeten aantonen hoe zij dit ondersteunen en stimuleren.

De activiteiten van de maatschappelijke partners bepalen voor een zeer belangrijk deel het resultaat van het beleid. De gemeente wil de uitvoerende instellingen voldoende ruimte laten om de eigen professionaliteit te benutten en om nieuwe effectieve aanpakken te ontwikkelen. Subsidiering en verantwoording gebeuren daarom voornamelijk op grond van inhoud en resultaat. Gesubsidieerde activiteiten moeten wel bijdragen aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente. De manier waarop het resultaat wordt bereikt, wordt veel meer dan tot dusver overgelaten aan de uitvoerende professionals.

In hoofdstuk 9 benoemen we de maatschappelijke effecten waaraan we de komende vier jaar gaan werken. Eerst gaan we in op participatie en communicatie, monitoring, de uitvoering en de financiën.

5 Participatie en communicatie

5.1 Burgerparticipatie

De Wmo is een participatiewet. Participatie door burgers in dit beleid is dan ook van groot belang.

Participatie vanaf de start

Voorafgaand aan het opstellen van het beleidskader heeft de gemeente verschillende bijeenkomsten georganiseerd voor burgers en professionals over (onderdelen van) de Wmo. Het ging om themabijeenkomsten voor bijzondere groepen. Thema's waren: individuele voorzieningen, mantelzorg en individuele respijtzorg, de rol van religieuze instanties en de 'civil society'. Behalve burgers zijn ook maatschappelijke organisaties zoals welzijnsinstellingen, zorgaanbieders en woningcorporaties uitgenodigd. Ook zijn wijkbijeenkomsten georganiseerd. De uitkomsten waren medebepalend voor het beleidskader zoals het er nu ligt.

De gemeente heeft besloten om geen nieuwe, integrale adviesraad in te stellen voor de Wmo¹³. In Utrecht zijn vier onafhankelijk opererende adviescommissies die een formele rol spelen bij de Wmo. Dit zijn:

- **Adviescommissie voor het Ouderenbeleid**
- **Adviescommissie voor homo en lesbische emancipatie**
- **Stedelijk Adviesorgaan Interculturalisatie Saluti**
- **Clëntenraad Wmo - prestatieveld 6**

Daarnaast spelen ook belangenorganisaties en andere georganiseerde verbanden een belangrijke rol, zoals wijkraden, U-shake, de Kinderraad, de Achterkant, Vrijwilligersadviesraad, etcetera.

Van participatie naar samenwerken

Dit beleidskader zal, naast de formele inspraak, opnieuw breed in het veld worden besproken. Personen die aan de eerdere bijeenkomsten hebben deelgenomen worden opnieuw uitgenodigd voor een gesprek. Belangrijk is dat tijdens de nieuwe bijeenkomst(en) niet alleen de nota centraal staat, maar ook het vervolg. We willen dat burgers een nadrukkelijke rol gaan spelen bij de nog te ontwikkelen uitvoeringsprogramma's. Ook is er geld beschikbaar voor initiatieven van bewoners, bijvoorbeeld via de leefbaarheidsbudgetten of de open uitnodiging tot subsidieaanvragen.

Utrecht wil de burgerparticipatie in het kader van de Wmo verder vormgeven vanuit de volgende gedachten:

- **Formele en informele adviescommissies en belangenorganisaties worden betrokken bij het (ontwikkelen van) beleid.**
- **Er wordt actief ingezet op het betrekken van specifieke groepen burgers, zoals mensen met een verstandelijke beperking, mantelzorgers, vrijwilligers, (ex)psychiatrische patiënten, dak- en thuislozen en verslaafden. Maar ook sommige ouderen, buurtbewoners of kleine instellingen. Het college heeft hiervoor extra subsidie ter beschikking gesteld.**
- **Op onderdelen (die aansluiten op de interesses van burgers) worden burgers nauwer betrokken. Zo worden binnen prestatieveld 1 burgers op onderdelen als coproductant betrokken bij de uitvoering.**
- **Er wordt een commissie van deskundigen samengesteld die meehelpt bij het beoordelen van aanpakken uit het veld in het kader van de open uitnodiging.**

5.2 Communicatie

Communicatie speelt een belangrijke rol bij de totstandkoming van burgerparticipatie, zo ook bij het betrekken van het brede veld van maatschappelijke organisaties. Communicatie maakt vanaf de start van de beleidsontwikkeling deel uit van het proces. Het bestuur kiest voor een doelgroepgerichte en concrete communicatie. Voor kwetsbare burgers organiseert het college aanvullend mogelijkheden voor persoonlijk contact.

Om de gewenste participatie aan de 'civil society' tot stand te brengen zoeken we naar creatieve en aansprekende vormen van communicatie voor de verschillende doelgroepen. Niet via de standaardfolders, maar bijvoorbeeld via persoonlijk aanspreken. Ook bij het open uitnodigen en betrekken van nieuwe maatschappelijke partners speelt communicatie een grote rol.

De inspraak rondom het Wmo-beleid zal het startpunt zijn van een permanente dialoog van de gemeente met burgers over wonen, zorg en welzijn in de stad. Het college wil concrete acties ondernemen om mensen te betrekken en te laten meedoen in de stad. Dit vraagt veel van communicatie. Van inspraak naar echt meedoen. Het gaat hier niet om een eenmalige actie, maar om een lijn voor de lange termijn. Een plan voor de lange termijn wordt meegenomen in het uitvoeringsprogramma.

¹³ Collegebesluit 6 februari 2007

6 Monitoring en klanttevredenheid

De Wmo legt de gemeente de verplichting op om op interactieve wijze tot beleidsontwikkeling te komen. Bovendien verwacht de rijksoverheid dat de gemeenten horizontaal verantwoording afleggen, dat wil zeggen aan de burgers en de gemeenteraad (de direct betrokkenen). Gemeenten moeten deze gegevens ook openbaar maken. Zo kan de rijksoverheid gemeenten onderling met elkaar vergelijken. Op deze manier krijgen burgers en cliënten inzicht in het beleid van hun gemeente en kunnen ze de gemeenteraad ter verantwoording roepen.

Met de afdeling Bestuursinformatie van de gemeente Utrecht is afgesproken dat zij de indicatoren in deze kadernota waar mogelijk opneemt in haar onderzoeksprogramma. Er zal onderzoek naar de klanttevredenheid van opdrachtgever en opdrachtnemer(s) gedaan worden. Op enkele - jaarlijks te bepalen - speerpunten gebeurt aanvullend evaluatieonderzoek zodat ook iets gezegd kan worden over de causale relatie tussen het ingezette instrument en de behaalde effecten. Zo krijgen we steeds beter inzicht in welke instrumenten wél en welke níét werken. Belangrijk bij dit alles is dat we naar nieuwe vormen van monitoring en meten toe willen. We denken aan:

- Visitatiecommissies
- Klantenpanels
- Een beoordelingsconferentie met partners
- Wmo-commissies
- Kwalitatieve Wmo-essays opgesteld door mensen uit de praktijk

Dit onderdeel werken we verder uit in het uitvoeringsplan. In 2008 inventariseren we alle beschikbare informatie en kijken we op welke onderdelen we nog een nulmeting moeten doen. Vervolgens zullen we deze indicatoren jaarlijks meten. Belangrijk hierbij is de tijdige aanlevering van gegevens, zodat deze gebruikt kunnen worden bij de beoordeling van de totale kosten en het bepalen van nieuwe prestatieafspraken. Naast klanttevredenheidsonderzoeken doen we ook gerichte klantbehoefte-onderzoeken.

7 Uitvoering

De Wmo bestaat uit negen prestatievelden. Deze prestatievelden staan niet los van elkaar, maar zijn inhoudelijk en soms strategisch met elkaar verbonden.

Vanuit die inhoudelijke samenhang en het strategisch belang hanteren we de volgende uitgangspunten voor de organisatorische uitvoering van de Wmo:

- a Inhoud is leidend voor organisatie- en/of uitvoeringsvorm.
- b De Wmo vraagt om een integrale benadering per prestatieveld.

Prestatieveld 1

Het bevorderen van de sociale samenhang in, en leefbaarheid van, dorpen, wijken en buurten

Verantwoordelijkheid

Beleid: DMO-Welzijn

Regie: DMO-wijkaccountmanagement in samenwerking met Dienst Wijken

Uitvoering: burgers, maatschappelijk middenveld en gemeentelijke diensten

Signalering & monitoring: DMO Wijkaccounts en Dienst Wijken

Prestatieveld 2

Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met opgroei problemen en van ouders met opvoedproblemen

Verantwoordelijkheid

Beleid: Betrokken diensten en vakafdelingen

Regie: Programma Jeugd

Uitvoering: maatschappelijk middenveld en gemeentelijke diensten

Signalering & monitoring: GG&GD, DMO (Onderwijs en Sport)

Prestatieveld 3

Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning

Verantwoordelijkheid

Beleid: DMO Publieksdienstverlening (informatie en advies), DMO Welzijn (cliëntondersteuning)

Regie: DMO Publieksdienstverlening (informatie en advies), DMO Welzijn (cliëntondersteuning)

Uitvoering: gemeentelijke diensten

Signalering & monitoring: burgers, maatschappelijk middenveld en gemeentelijke diensten

Prestatieveld 4

Het ondersteunen van mantelzorgers én het ondersteunen van vrijwilligers

Verantwoordelijkheid

Beleid: DMO-Welzijn (vrijwilligers), GG&GD (mantelzorg)

Regie: DMO-Welzijn (vrijwilligers), GG&GD (mantelzorg)

Uitvoering: maatschappelijk middenveld

Signalering & monitoring: DMO en GG&GD

Prestatieveld 5

Bevorderen van deelname van mensen met een beperking of een chronisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem

Verantwoordelijkheid

Beleid: DMO-Welzijn

Regie: DMO-Welzijn, in samenwerking met DSO (Dienst Stadsontwikkeling)

Uitvoering: maatschappelijk middenveld en andere gemeentelijke diensten

Signalering & monitoring: burgers, maatschappelijk middenveld, DMO, DSO

Prestatieveld 6

Het verlenen van individuele voorzieningen

Verantwoordelijkheid

Beleid: DMO-SoZaWe (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) in samenwerking met DMO-Welzijn

Regie: DMO-SoZaWe

Uitvoering: DMO-SoZaWe

Signalering & monitoring: burgers, maatschappelijk middenveld, DMO-SoZaWe

Prestatieveld 7, 8 en 9

Maatschappelijke opvang, huiselijk geweld, OGGZ, verslavingszorg

Verantwoordelijkheid

Beleid: GG&GD (Plan van Aanpak), DMO-Welzijn (niet zijnde Plan van Aanpak)

Regie: GG&GD, DMO-Welzijn

Uitvoering: maatschappelijk middenveld, GG&GD

Signalering & monitoring: maatschappelijk middenveld, GG&GD, DMO-Welzijn

In het uitvoeringsprogramma 2009 zal met betrokken diensten, afdelingen en programma's één en ander nog verder worden uitgewerkt. Het gaat vooral om de uitwerking van:

- a **Verantwoordelijkheden, invulling van regie, signalering & monitoring, betrokkenheid bewoners per prestatieveld. Daar waar op dit moment meerdere partijen de regie hebben, is het streven om op korte termijn te komen tot één partij.**
- b **Herschikking en heroverweging van financiële middelen die gemeentebreed per prestatieveld worden ingezet.**
- c **Verantwoordelijkheid prestatieveld ten opzichte van gebiedssturing, programmasturing en wijksturing en vice versa.**

Coördinerend wethouder:

C. van Eijk (wethouder Welzijn).

Coördinerend directeur:

J. Manshanden (directeur DMO).

Coördinerend directeur Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang en Alcohol- en Middelengebruik:

H. Linden (directeur GG&GD).

8 Financiën

Het overgrote deel van het meerjarenbeleid Wmo wordt uitgevoerd binnen de reguliere gemeentelijke middelen. Veel bestaand beleid past goed binnen de geformuleerde doelstellingen van de maatschappelijke ondersteuning. Voor sommige – nieuwe of te intensiveren – onderdelen zal de dekking worden gerealiseerd door herprioritering. Het meerjaren beleidskader wordt vertaald in uitvoeringsprogramma's met bijbehorende begroting.

Globaal kan worden gezegd dat het totale (subsidie) budget van de afdeling Welzijnszaken is omgezet naar de prestatievelden van de Wmo. Voor de inzet van middelen voor activiteiten in het kader van de Wmo door het programma Welzijn is in 2009 € 45,7 miljoen beschikbaar. Daarnaast is € 37,4 miljoen beschikbaar voor individuele verstrekkingen en hulp bij het huishouden.

Vanuit diverse andere afdelingen en diensten zijn er financiële inzetten die direct bijdragen aan de doelen van de Wmo. Denk aan de leefbaarheidsbudgetten van de dienst wijken (€ 1 miljoen per wijk. Totaal

€ 10 miljoen, prestatieveld 1) of aan de begroting van het Programma Jeugd, de begroting van het Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang etc. Deze financiële inzet is terug te vinden in de afzonderlijke programmabegrotingen.

Tot slot is een belangrijk onderdeel van het nieuwe Wmo-beleid de zogeheten open uitnodiging.

Voor 2009 is € 3.180.000¹⁴ beschikbaar om in te zetten voor de nieuwe methodiek.

De middelen worden in 2009 volgens de volgende verdeling uitgezet:

Leefbaarheid en sociale samenhang (prestatieveld 1)

Ontwikkelen en faciliteren voorzieningen (makelaarsfunctie)	€ 250.000
Voorkomen en tegengaan discriminatie	€ 250.000
Bestrijden (ongewenst) sociaal isolement	€ 250.000
Civil society ¹⁵	€ 1.500.000
Stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen	€ 200.000
	€ 2.450.000

Ondersteuning mantelzorg en vrijwillige inzet (prestatieveld 4)

Versterken ondersteuningsstructuur mantelzorg	€ 380.000
Stimuleren nieuwe vormen van vrijwillige inzet	€ 100.000
Adequate ondersteuning vrijwillige inzet	€ 100.000
	€ 580.000
Totaal volgens uitvraag methodiek 2009	€ 3.030.000

Voor al de hier genoemde doelen geldt dat zorgvuldig wordt uitgeschreven waar de reagerende partijen aan moeten voldoen. Er wordt een nadere inhoudelijke invulling aan deze doelen gegeven, waarbij ook staat

aangegeven welke relaties gelegd moeten worden met aanpalende initiatieven of al bestaand aanbod. Overigens kan de uitwerking verschillen per doel.

¹⁴ Het gaat om inhoudelijk geoormd geld dat juridisch niet is verbonden aan een bepaalde organisatie. Bestaande organisaties zoals migrantenorganisaties doen echter al jaren een beroep op delen van dit budget. Met deze nieuwe manier van uitnodigen, kunnen ook andere organisaties op deze doelen reageren en met onderbouwde activiteiten dan wel aanpakken komen.

¹⁵ In het kader van dit beleidsdoel kunnen organisaties, maar ook georganiseerde burgers plannen indienen om de 'civil society' te versterken en te ondersteunen. Voor ideeën van bewoners is per wijk € 1.000.000 beschikbaar vanuit het leefbaarheidsbudget (van de Dienst Wijken). Het hiergenoemde budget is vooral bedoeld ter stimulering, ondersteuning en begeleiding van dit soort wijkoverstijgende initiatieven. Het bedrag is gebaseerd op de structurele budgetten: migrantenzelforganisatie (programma Diversiteit en Integratie), projecten 'civil society' en 'Maak ruimte voor particulier initiatief' (A 45). Daarnaast valt het terug op een aantal incidentele budgetten.

Deel II

De prestatievelden

9 De 9 prestatievelden in Utrecht 2009 - 2012

In dit hoofdstuk beschrijven we de maatschappelijke doelen en de belangrijkste inspanningen voor alle negen prestatievelden. Uiteraard staan de prestatievelden niet op zichzelf. Juist de samenhang tussen de prestatievelden, maar ook de verbinding van de Wmo met andere beleidsterreinen is cruciaal om participatie van bewoners te realiseren. Die samenhang met andere prestatievelden en beleidsterreinen geven we steeds aan.

Bij elk doel in dit Wmo-beleidsplan benoemen we één of meer indicatoren om aan te geven hoe we dit doel gaan meten. De streefwaarden voor deze indicatoren worden in 2009 uitgewerkt. Het Wmo-beleidsplan beperkt zich tot de doelen en aanpak op hoofdlijnen. Het proces van aanscherping van de doelen is nog niet ten einde. We gebruiken de komende jaren om de doelen en de indicatoren verder aan te scherpen.

9.1 Bevorderen van leefbaarheid en sociale samenhang (prestatieveld 1)

9.1.1 Algemeen

Dit prestatieveld 'het bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid van buurten en wijken' is in de wet ruim en breed geformuleerd. De gemeente Utrecht heeft dan ook een grote vrijheid om hieraan zelf invulling te geven en prioriteiten te stellen. Van oudsher vindt Utrecht een goede leefbaarheid en het bevorderen van sociale samenhang belangrijk. Burgers moeten in een prettige en veilige leefomgeving kunnen wonen met de mogelijkheid om (thuis of in de buurt) gebruik te maken van (eenvoudige) zorg-, welzijns- en gemaksvoorzieningen. Utrecht heeft daarin altijd fors geïnvesteerd. Niet voor niets heeft Utrecht gekozen voor een wijkgerichte aanpak. Er wordt niet alleen wijk- en buurtgericht gewerkt aan de leefbaarheid en de sociale samenhang, maar ook op stedelijk niveau.

Op dit prestatieveld heeft de gemeente twee belangrijke uitgangspunten geformuleerd: Utrecht wil maximaal aansluiten bij initiatieven van bewoners; het gaat niet alleen om de inzet van door de gemeente gefinancierde organisaties, het gaat ook (en vooral) om de inzet van **de bewoners zelf**. Daarnaast wil Utrecht oplossingen zoeken voor **iedereen**, in plaats van voor specifieke groepen.

Het prestatieveld gaat over alle Utrechters. Het raakt aan de inzet van het gehele maatschappelijke middenveld en het omvat een groot aantal beleidsterreinen. In de uitwerking en invoering van de nota zoeken we de hele breedte van dit prestatieveld met de nadruk op de aspecten sociale samenhang en de sociale infrastructuur.

9.1.2 Maatschappelijke effecten

Om de sociale samenhang en leefbaarheid te bevorderen, werkt de gemeente Utrecht aan een aantal doelen. In 2012 moet bereikt zijn dat:

- 1 Er voldoende, toegankelijke voorzieningen zijn op het gebied van zorg en welzijn in de buurt en dat deze goed worden gewaardeerd.
- 2 De participatie van alle burgers van Utrecht is toegenomen.
- 3 Er meer netwerken zijn op buurtniveau en het onderling contact op wijk- en buurtniveau is toegenomen.
- 4 Bewoners meer betrokken zijn bij hun buurt.

De gemeente wil haar ambities kunnen toetsen. Vandaar dat voor elk van de doelen indicatoren zijn bepaald. De streefwaarden voor deze indicatoren zullen in het jaar 2009 worden uitgewerkt. Indicatoren voor deze doelen zijn:

- Tevredenheid inwoners over aantal en kwaliteit wijkvoorzieningen
- Tevredenheid over aangeboden activiteiten
- Toename (on)betaald werk (sociaaleconomische deelname)
- Toename deelname bewoners aan sport, cultuur, inburgering (maatschappelijke deelname)
- Rapportcijfer sociale cohesie
- Percentage bewoners dat sociaal isolement ervaart
- Percentage actieve bewoners

9.1.3 Samenhang

De Utrechtse invulling van prestatieveld 1 is breed; gericht op alle Utrechters, zij het in verschillende rollen. Dat betekent dat de kwaliteit van het aanbod in prestatieveld 1 van grote invloed is op de aanvullende maatregelen voor kwetsbare burgers binnen de overige prestatievelden. Met andere woorden de activiteiten die worden georganiseerd in het kader van prestatieveld 1 zijn **randvoorwaardelijk** voor de andere prestatievelden (gericht op bepaalde groepen kwetsbare burgers (jeugd, mensen met een beperking, ouderen, dak- en thuislozen)). In die zin zien wij prestatieveld 1 als de kern van de Wmo.

Bij prestatieveld 1 zijn veel gemeentelijke diensten en afdelingen betrokken. De Dienst Wijken, de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (met daarbinnen de

afdelingen Welzijn, Onderwijs, Cultuur, Sport, Sociale Zaken & Werkgelegenheid en Inburgering) en de GG&GD. Bij leefbaarheid en sociale samenhang gaat het niet alleen om de sociale aanpak, ook de fysieke aanpak en de wisselwerking tussen sociaal en fysiek maken daar deel van uit, en daarmee ook de diensten Stadsontwikkeling en Stadswerken. Daarnaast raakt het prestatieveld aan uiteenlopende beleidsinitiatieven, zoals de activeringscentra (SoZaWe), de inburgeringstrajecten (Inburgering), het buurtsportwerk (Sport en Recreatie), cultuur in de wijk (Culturele zaken) en de Utrechtse Onderwijs Agenda (Onderwijs). In alle wijken wordt met en door burgers, met de wijkteams en met gerichte, integrale inzet van de - door de gemeente gefinancierde - professionele organisaties een groot aantal activiteiten in gang gezet. Deze activiteiten zijn uitgewerkt in wijkprogramma's en wijkdossiers en recentelijk in de wijkactieplannen van de Krachtwijken. Alle wijken beschikken over substantiële leefbaarheidsbudgetten waarmee bewoners hun wijk kunnen verbeteren. Er gebeurt al heel veel en een groot aantal van deze activiteiten wordt gecontinueerd.

9.1.4 Inzet voor de komende vier jaar

We willen vanuit de filosofie van de Wmo nog meer inzetten op het beter koppelen en verbinden van projecten, wijken en (afdelingen van) diensten. Met veel ruimte voor bewonersinitiatieven en toegespitst op de eerder gestelde vier maatschappelijke doelen (paragraaf 4.1.2).

De komende vier jaar zetten we in op:

- 1 Het stimuleren van 'civil society'
- 2 Het ontwikkelen en faciliteren van sociale en fysieke voorzieningen
- 3 Het voorkomen en tegengaan van discriminatie
- 4 Het voorkomen en bestrijden van sociaal isolement
- 5 Het stimuleren van maatschappelijk betrokken ondernemen

Hieronder werken we deze vijf punten uit.

- 1 **Het stimuleren van 'civil society'**
Bij de invulling van ons Wmo-beleid maken wij een onderscheid tussen 'niet-kwetsbare' burgers en 'kwetsbare' burgers. Dit is wezenlijk, omdat wij er van uitgaan dat burgers een betekenis en een rol hebben naar elkaar toe. Actief burgerschap is geen plicht, wel een belangrijke waarde. Wij vinden dat het initiatief voor een bloeiende 'civil society' bij burgers hoort te liggen. De gemeente wil burgerschap niet

afdwingen. We kunnen het wel ondersteunen en stimuleren (met geld, kennis en accommodaties) en promoten door de resultaten ervan beter zichtbaar te maken. Dat doet de gemeente op verschillende manieren, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van leefbaarheidsbudgetten (€1 miljoen per wijk), of goede accommodaties voor initiatieven die geen eigen huisvesting hebben.

Burgers die iets voor elkaar en hun omgeving (willen) betekenen, ondersteunen en stimuleren we. De gemeente streeft naar een ondersteuningsstructuur en inzet van professionals die bewoners in staat stelt en helpt om het initiatief te nemen en te houden. De daarbij passende rol van professionals is vooral om initiatieven van nieuwe groepen bewoners tot bloei te laten komen. Het op een prettige manier samenleven met een grote diversiteit aan mensen en culturen, veronderstelt vaardigheden en kwaliteiten waarover niet iedereen vanzelfsprekend beschikt. Daar waar behoefte is en dit aansluit op de directe dagelijkse leefomgeving, helpen we mensen bij het ontwikkelen van deze vaardigheden. Denk bijvoorbeeld aan een training hoe je mensen aanspreekt op overlastgevend gedrag of ondersteuning bij het gezamenlijk verbeteren van de buurt.

2 Het ontwikkelen en faciliteren van sociale en fysieke voorzieningen

Hiermee bedoelen we een basisinfrastructuur van voorzieningen, die er altijd moeten zijn in iedere buurt of wijk. Dit is onder te verdelen in sociale voorzieningen en fysieke voorzieningen. Bij sociale voorzieningen gaat het om de sociale infrastructuur. Denk aan een basisaanbod van algemeen maatschappelijk werk, jongerenwerk, wijkgerichte inburgeringstrajecten, etcetera. In het najaar van 2008 willen wij een discussie starten over het noodzakelijke of wenselijke basisniveau aan sociale voorzieningen in een wijk. Eind 2007/begin 2008 is hier al een begin mee gemaakt.

Bij fysieke voorzieningen denken we aan multifunctionele accommodaties of buurtvoorzieningen in zelfbeheer. Op het vlak van de fysieke voorzieningen heeft de invoering van de Wmo ingrijpende gevolgen voor het (welzijns) accommodatiebeleid. Kenmerken voor het toekomstige beleid:

- 1 Huisvestingsondersteuning kan vraaggericht worden ingevuld.
- 2 De fysieke infrastructuur is toegankelijk voor alle aanbieders.
- 3 Inspelen op initiatieven die niet over eigen huisvestingsmogelijkheden beschikken.
- 4 Flexibel inspelen op snelle wijzigingen in de huisvestingsbehoefte door gebruik te maken van het hele scala aan huisvestingsvoorzieningen dat Utrecht biedt.

Over het welzijnaccommodatiebeleid is tegelijkertijd met dit beleidskader de nota 'Accommodaties met elkaar. Actieplan welzijnsaccommodatiebeleid 2008-2009' uitgebracht.

3 Het voorkomen en tegengaan van discriminatie

Iedere Utrechter moet mee kunnen doen, ongeacht zijn culturele of religieuze achtergrond, leeftijd of leefstijl, fysieke of psychosociale beperking. Tolerantie is hierbij een belangrijk begrip. Daarbij vragen we ook tolerantie voor tempoverschillen in de samenleving. Discriminatie blijven we bestrijden en integratie bevorderen. We starten nieuwe integratie-initiatieven. Zo willen we het kunstmatige onderscheid tussen organisaties van migranten (MZO's) en andere bewoners- en vrijwilligersorganisaties opheffen. We denken dat zo een breed scala aan ondersteuningsfaciliteiten beschikbaar komt voor alle organisaties. Ook willen wij meer aandacht geven aan het organiseren van dialoogbijeenkomsten.

4 Het voorkomen en bestrijden van sociaal isolement

Sociaal isolement komt voor onder alle bevolkingsgroepen en in alle wijken. Dit heeft negatieve gevolgen voor individueel en maatschappelijk welbevinden. De gemeente wil burgers die in een sociaal isolement zitten, daar uit halen met een brede inzet van instrumenten (geestelijke ondersteuning, armoedebestrijding, taalcursussen, etc.). We richten ons vooral op ouderen en migranten omdat uit onderzoek blijkt dat sociaal isolement onder deze groepen veel voorkomt. Sociaal isolement kunnen we echter nooit oplossen met alleen de inzet van professionals. Sociale samenhang en onderlinge betrokkenheid van burgers moeten de basis zijn om sociaal isolement te voorkomen. We richten onze inspanningen - met de inzet van professionals - dan ook in belangrijke mate op het bereiken en versterken van die randvoorwaarde.

5 Het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen

Bedrijven vinden het steeds belangrijker om een bijdrage te leveren aan het leefbaar maken en houden van de (lokale) samenleving, bijvoorbeeld met de vrijwillige inzet van mensen, competenties of middelen. Denk aan werknemers die een buurtgebouw opknappen of het verhuren van een bedrijfsruimte aan lokale verenigingen. Steeds meer bedrijven ontdekken dat de inzet voor maatschappelijke projecten meerwaarde biedt. De gemeente wil bedrijven actiever betrekken bij het bevorderen van de leefbaarheid en de sociale samenhang. Gezamenlijk kunnen we tot nieuwe aanpakken komen voor maatschappelijke vragen op buurtniveau.

Utrecht gaat haar ambities op dit terrein formuleren en zal zorgen voor een breed draagvlak bij zowel overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven. Vervolgens vertaalt ze die ambities naar de specifieke kansgebieden. Samen met genoemde partijen zal een voorbeeldproject worden gestart.

9.1.5 Speerpunten 2009

In 2009 zet Utrecht een aantal zaken in gang:

- Een accommodatiemakelaar bemiddelt bij de behoefte van bewoners(groepen) aan ruimtes in de wijk, waarbij ook niet-gemeentelijke ruimtes betrokken worden. Het is de bedoeling dat bewoners al in 2009 minder problemen ervaren bij het vinden van ruimtes. Structurele knelpunten worden in kaart gebracht.
- We komen tot vernieuwende aanpakken om de 'civil society' te stimuleren en faciliteren. Hierdoor zullen meer initiatieven van bewoners worden gerealiseerd. We starten een 'proef' waarbij bewoners bij de uitwerking van onderdelen van het Wmo beleidskader betrokken zijn (als coproducent, zie ook hoofdstuk 5).
- In 2009 starten we met een open uitnodiging tot subsidieaanvragen (voor een deel van het budget). In een open uitnodiging aan burgers en organisaties vragen we met vernieuwende voorstellen te komen voor de doelstellingen binnen dit prestatieveld (zie ook hoofdstuk 8).
- We pakken een voorbeeldproject op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen op in samenwerking met bedrijfsleven en bewoners.

9.2 Op preventie gerichte ondersteuning jeugdigen en ouders (prestatieveld 2)

9.2.1 Algemeen

De Wmo spreekt over op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien, en over ouders met problemen met opvoeden. Het jeugdbeleid wordt in Utrecht integraal vormgegeven binnen het Programma Jeugd. De doelstelling van dit programma en van prestatieveld 2 is: 'de Utrechtse Jeugd groeit op tot gezonde, betrokken, actieve, zelfstandige burgers'.

De vormgeving van de Ouder Kind Centra, de Utrechtse variant op de centra voor Jeugd en Gezin, is een belangrijke factor in de integrale benadering van preventie. Maar ook de vormgeving van het Veiligheidshuis, waarin op gebied van overlast en criminaliteit intensief samen wordt gewerkt door welzijnswerk, gebiedsmanagers veiligheid en politie. In de Utrechtse Onderwijs Agenda zijn zaken rondom onderwijs uitgewerkt zoals de voorschool en voortijdig schoolverlaten. Bij de inburgering zijn de opvoeders aangemerkt als prioritaire groep. Het Utrechtse Programma Jeugd draagt zorgt voor een integrale benadering van het jeugdbeleid op alle fronten.

Aangezien het Programma Jeugd de invulling is van prestatieveld 2 verwijzen we voor uitgebreidere informatie naar het Programma Jeugd. In dit beleidskader staan we wel kort stil bij de maatschappelijke doelen en de inzet.

9.2.2 Maatschappelijke effecten

Op het gebied van jeugd werkt Utrecht de komende vier jaar aan de volgende doelen:

- 1 Alle kinderen en jongeren doen mee
- 2 Alle kinderen en jongeren ontwikkelen zich optimaal
- 3 Alle kinderen groeien gezond en zonder problemen op
- 4 Minder overlast en criminaliteit onder jongeren

Deze doelen gaan we de komende jaren meetbaar maken door middel van de volgende indicatoren.

- Percentage kinderen en jongeren met georganiseerde vrijetijdsbesteding
- Percentage 22-jarigen zonder startkwalificatie
- Percentage brugklassers met overgewicht
- Percentage psychisch welbevinden brugklassers
- Percentage ouders dat opvoedingsproblemen ervaart
- Percentage bewoners dat vaak overlast ervaart door jongeren

9.2.3 Samenhang

De jeugd raakt vele sectoren, waaronder: jeugdgezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzaalwerk, jongerenwerk, jeugdhulpverlening, jeugd en veiligheid/gezondheidsbevordering. Gemeentelijke diensten en vakafdelingen die een rol spelen zijn: DMO (afdeling Onderwijs, Sport, Welzijn, Cultuur) en de GG&GD.

9.2.4 Inzet voor de komende vier jaar

Utrecht gaat de komende vier jaar het volgende doen om deze doelen te bereiken:

- 1 Aanbieden vraaggericht en aansprekend vrijetijdsaanbod
- 2 Ondersteunen in de schoolcarrière
- 3 Stimuleren van een gezonde leefstijl bij kinderen
- 4 Vergroten opvoedingsvaardigheden en ouderbetrokkenheid
- 5 Effectief signaleren, toeleiden en hulpverlening
- 6 Gerichte aanpak van overlastgevende jongeren en preventie jeugdcriminaliteit en overlast

Vanuit de Wmo is vooral belangrijk dat bij het maken van het beleid de 'civil society' - vrijwillige verbanden van jongeren en hun ouders - meer dan voorheen betrokken wordt. Ook is van belang dat linken worden gelegd met overige prestatievelden, vooral met prestatievelden 1, 3 en 4.

1 Aanbieden vraaggericht en aansprekend vrijetijdsaanbod

Met een aansprekend vrijetijdsaanbod kunnen kinderen en jongeren hun interesses ontdekken en zich verder ontwikkelen. Samen activiteiten ondernemen draagt bovendien bij aan het vergroten van sociale vaardigheden en weerbaarheid. Kinderen en jongeren bepalen mede wat dat aanbod zal zijn.

2 Ondersteunen in de schoolcarrière

Een toekomstperspectief is over het algemeen een goede drijfveer voor ontwikkeling en scholing. Jongeren die (even) geen perspectief zien, krijgen een steuntje in de rug, of een correctie als het om spijbelen gaat. Het behalen van een startkwalificatie staat daarbij centraal.

3 Stimuleren van een gezonde leefstijl bij kinderen

Een gezonde leefstijl omvat onder meer sporten en gezonde voeding. Bij deze doelstellingen worden ook de ouders betrokken. Via laagdrempelig aanbod in de wijken stimuleren we kinderen deel te nemen aan het reguliere aanbod van verenigingen.

4 Vergroten opvoedingsvaardigheden en ouderbetrokkenheid

Ouders zijn de belangrijkste factor in de ontwikkeling van hun kind. Helaas is betrokkenheid van ouders niet in alle gevallen vanzelfsprekend. In een complexe samenleving ligt het bovendien niet altijd voor de hand dat ouders beschikken over voldoende kennis

en vaardigheden als het om opvoeden gaat. Utrecht wil deze ouders met advies, informatie en training ondersteunen en op weg helpen.

5 Effectief signaleren, toeleiden en hulpverlenen

Zo vroeg mogelijk investeren in kinderen en hun ouders levert op termijn het meeste rendement op. Het vanaf jonge leeftijd signaleren van en hulp bieden bij opvoedproblemen voorkomt problemen op latere leeftijd. Dit vraagt om een gedifferentieerd ketenaanbod waarin (zodanig outreachend) contact leggen met de doelgroep, signaleren en beoordelen en toeleiden op elkaar aansluiten. Daarmee moet zowel het lichamelijk als het psychisch welbevinden van kinderen en jongeren verbeteren.

Gerichte aanpak van overlastgevende jongeren en preventie jeugdcriminaliteit en overlast

Prestatieveld 2 is niet gericht op het bestrijden van criminaliteit; wel het voorkomen daarvan en het bestrijden van hinderlijk gedrag en overlast. Jongeren die overlast (dreigen te) veroorzaken, dienen een alternatief te hebben in vrije tijdsbesteding en/of toekomstperspectief. Groepen die overlast veroorzaken worden actief benaderd met bewezen methodes als 'Jongeren op Straat' en met de aanpak 'overlastgevende en criminele jeugd'.

9.2.5 Speerpunten 2009

Vanuit Programma Jeugd:

- U-shake

Door participatie maken we jeugd medeverantwoordelijk voor hun buurt en laten we hen blijken dat ze ertoe doen. Jeugdparticipatie bereidt de jeugd voor op actieve deelname aan de samenleving. In 2009 willen we U-shake¹⁶ nog meer betrekken en raadplegen voor actuele ontwikkelingen in de stad.

- Brede scholen

Voor 2009 is het streven om de bestaande brede scholen voort te zetten en in sommige gevallen uit te breiden. Daarnaast wordt gewerkt aan het realiseren van vier nieuwe brede scholen.

- Ouder-Kind Centra

De realisatie van Ouder Kind Centra (de Utrechtse benaming voor Centrum voor Jeugd en Gezin) is een belangrijk onderdeel van de zorgstructuur. Voor de periode tot 2010 ligt de prioriteit bij de wijken Overvecht, Hoograven, Kanaleneiland, Noordwest en Leidsche Rijn.

- Het verbeteren van de aansluiting gemeentelijk jeugdbeleid en provinciale jeugdzorg. In dit kader wordt onder meer gewerkt aan:

- een risicosignaleringssysteem en een Electronisch KindDossier.
- samenwerking met Bureau Jeugdzorg in de Jeugdadviesteams en Ouderkindcentra.
- de ontwikkeling van pilots voor het versneld op gang brengen van de (geïndiceerde) jeugdzorg en het verbeteren van de doorzettingsmacht.
- het stroomlijnen van het aanbod van de gemeente en de provincie tot een effectief en efficiënt aanbod van licht naar zwaar.

¹⁶ U-shake is een groep Utrechtse jongeren van 12 tot 24 jaar. Zij geven de gemeente Utrecht, politie, culturele instellingen en andere organisaties gevraagd en ongevraagd advies over onderwerpen die jongeren belangrijk vinden, zoals onderwijs, werk, sport, uitgaan, veiligheid en discriminatie.

Vanuit de Utrechtse Onderwijs Agenda worden de volgende speerpunten op het gebied van jeugd opgepakt:

1 Aanbieden vraaggericht en aansprekend vrijetijdsaanbod

In 2009 wordt de Verlengde Schooldag in basis- en voortgezet onderwijs gecontinueerd. Het Utrechts Centrum voor Kunsten verzorgt voor 95% van de basisscholen en 100% van de scholen voortgezet onderwijs activiteiten op het terrein van kunst- en cultuureducatie.

2 Ondersteunen in de schoolcarrière

In 2009 wordt de reeds ingezette lijn in het kader van de Utrechtse Onderwijs Agenda vastgehouden. Deze komt neer op:
in stand houden van voorzieningen buiten het onderwijs, met als doel opvang en extra begeleiding van risicoleerlingen te creëren;
bevorderen van een doorgaande schoolloopbaan vmbo-ROC en
verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt

3 Vergroten van opvoedingsvaardigheden en ouderbetrokkenheid

Het aantal voorschoollocaties waar een cursus opvoedingsondersteuning wordt aangeboden, breidt uit naar 30 in 2009.

Vanuit de GGD wordt in 2009 ingezet op:

- Het in beeld brengen van 100% van de kinderen in de leeftijd van 0 – 19 jaar en te weten of zij behoren tot de risicogroep. Dit wordt bereikt door preventieve gezondheidsonderzoeken, overleg met scholen en onderwijsinstellingen.
- De jeugdadviesteam (jeugdarts, orthopedagoog en maatschappelijk werker) ondersteunen professionals bij het beoordelen van kinderen met complexe problematiek en leiden de kinderen toe naar passende zorg- en hulpverlening.
- Zevenhonderd gezinnen met opvoedingsproblemen worden bijgestaan en begeleidt, waardoor ernstiger problemen worden voorkomen.
- Het aantal scholen in het primair onderwijs waarop weerbaarheidstrainingen worden aangeboden en/of het thema weerbaarheid in het lesprogramma aan de orde komt, wordt uitgebreid naar 24.

9.3 Informatie, advies en cliëntondersteuning (prestatieveld 3)

9.3.1 Algemeen

Het derde prestatieveld van de Wmo is het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning. Het is voor het eerst dat deze functie expliciet wordt genoemd in een wet.

Onder 'informatie en advies' worden activiteiten en voorzieningen verstaan die burgers en cliënten informeren en adviseren over voorzieningen binnen de Wmo. De informatie hoeft zich echter niet te beperken tot gemeentelijke Wmo-voorzieningen.

Ook 'cliëntondersteuning' valt binnen dit prestatieveld. Cliëntondersteuning heeft tot doel de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van de cliënt te bevorderen. Dit kan door informatie en advies te verstrekken, maar vooral ook door uitgebreide vraagverheldering en (kortdurende) ondersteuning bij keuzes op diverse levensterreinen.

Er zijn in Utrecht veel plekken waar burgers informatie en advies kunnen krijgen. Het afgelopen jaar draaiden in vijf wijken Wmo-loketten op proef. Behalve de gemeente zijn er diverse organisaties die de functie van cliëntondersteuning vervullen. Denk aan sociaal raadslieden, de stichting MEE, onderdelen van het Maatschappelijk Werk.

9.3.2 Maatschappelijke effecten

Utrecht wil in 2012 bereiken dat:

- 1 Burgers tevreden zijn over de informatievoorziening.
- 2 Door goede vraagverheldering burgers direct naar de juiste voorziening of deskundigheid worden doorverwezen.

Het realiseren van deze doelen wordt gemeten door:

- Bereik van de diverse informatievoorzieningen
- Bereik van cliëntondersteuning
- Tevredenheid van cliënten

9.3.3 Samenhang

Dit prestatieveld omvat alle andere prestatievelden. Immers, op alle onderdelen van de Wmo moeten mensen kunnen beschikken over informatie, advies en ondersteuning. Dit prestatieveld heeft een bijzonder sterke relatie met prestatieveld 6 (individuele voorzieningen). Met prestatieveld 3 moet de toegang tot prestatieveld 6 goed geregeld zijn. Binnen de gemeentelijke organisatie is met name samenwerking tussen DMO Welzijnszaken en DMO Sociale Zaken (die prestatieveld 6 uitvoeren) belangrijk.

9.3.5 Speerpunten in 2009

In 2009 ligt er een breed gedragen uitvoeringsplan voor de invulling van de advies-, informatie- en cliëntondersteuningsfunctie in Utrecht.

9.3.4 Inzet voor de komende vier jaar

De komende vier jaar werken we aan een brede invulling van de 1-loket gedachte. We brengen meer lijn in zowel de advies- en informatiefunctie als in de cliëntondersteuning.

1-loket

De gemeente streeft naar een 1-loket functie voor alle gemeentelijke voorzieningen en diensten. Dit loket bedient burgers met alle informatie of diensten over welzijn, wonen en zorg. Daarnaast zal met relevante partijen in de stad (zoals corporaties, zorg- en welzijnsinstellingen) worden nagedacht over de afstemming binnen het loket.

Dit loket kan op drie manieren worden benaderd: telefonisch, fysiek en digitaal. Deze drie verschijningsvormen van het loket bestaan al in Utrecht. Ze zijn nu echter speciaal ingericht op Wmo-vragen. In de komende jaren worden deze voorzieningen omgevormd tot gemeenteloketten met als inzet een integrale benadering bij de beantwoording van vragen of ondersteuning van de cliënt.

Bereikbaarheid

Utrecht streeft naar een zo groot mogelijke toegankelijkheid van de informatie: het 7 x 24 uur principe. Dit krijgt vooral vorm via het digitale loket. Het digitale loket wordt de komende jaren verder uitgebouwd.

Cliëntondersteuning

Cliëntondersteuning wordt de komende jaren nog meer vraaggestuurd en bijvoorbeeld proactief en integraal ingezet.

Cliëntondersteuning wordt geboden binnen de drie vormen van het loket. Als burgers niet in staat zijn gebruik te maken van het loket gaan medewerkers of professionals uit het veld bij hen thuis op bezoek.

9.4 Ondersteunen mantelzorg en vrijwilligers (prestatieveld 4)

In deze paragraaf gaan we eerst in op de vrijwilligers en vervolgens op de mantelzorgers.

9.4.1 Algemeen

De vrijwillige inzet van burgers, zowel informeel en ongeorganiseerd (kleinschalig burgerinitiatief) als georganiseerd (vrijwilligersorganisaties en bijvoorbeeld sportclubs), vormt een onmisbaar deel van de 'civil society'. De gemeente Utrecht vindt dat alle vormen van vrijwillige inzet een waardevolle bijdrage leveren aan de samenleving. We spreken daarom niet over vrijwilligers, maar over vrijwillige inzet.

Vrijwillige inzet speelt binnen alle prestatievelden een belangrijke rol. Dit prestatieveld spitst zich toe op de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers. Belangrijke verschuiving binnen het vrijwilligersbeleid is dat niet langer de organisatie centraal staat, maar de individuele vrijwilliger. Dit is de Utrechtse insteek, terwijl voor sommige sectoren, zoals in de sector Sport, juist het belang van de organisatie voorop staat. Voor meer informatie over het vrijwilligersbeleid verwijzen we naar het Beleidskader Vrijwillige Inzet 2009 -2012.

9.4.2 Maatschappelijke effecten

Het centrale doel van dit prestatieveld is: Het ondersteunen van vrijwilligers met als maatschappelijk doel dat vrijwillige inzet een (nog) grotere rol gaat spelen in de Utrechtse samenleving dan nu het geval is. De aandacht gaat vooral uit naar groepen burgers die nu nog achterblijven bij het gemiddelde, als het gaat om vrijwillige inzet. Denk aan migranten, jongeren en ouderen.

De indicatoren om dit maatschappelijk doel te meten zijn:

- Groei in de deelname van jongeren aan vrijwillige inzet
- Groei in de deelname van migranten aan vrijwillige inzet
- De Utrechtse vrijwilligersorganisaties zijn meer gekleurd
- Groei van deelname van ouderen vanaf 65 jaar aan vrijwillige inzet

9.4.3 Samenhang

Er bestaat samenhang met alle andere prestatievelden, in het bijzonder met prestatieveld 1. Omdat in vele sectoren vrijwilligers actief zijn, zijn veel afdelingen en diensten bij dit beleid betrokken, zoals DMO (afdelingen Cultuur, Sport, Onderwijs, Welzijn, Inburgering), maar ook de GG&GD (bijvoorbeeld maatschappelijke opvang). Binnen al deze sectoren worden activiteiten georganiseerd door en met vrijwilligers.

9.4.4 Inzet voor de komende vier jaar

De gemeente wil haar ambitie op twee manieren bereiken:

- 1 Het stimuleren van nieuwe vormen van vrijwillige inzet.
 - 2 Het realiseren van voldoende toegankelijke ondersteuning van vrijwillige inzet.
- 1 Het stimuleren van nieuwe vormen van vrijwillige inzet.
Het percentage jongeren, migranten en ouderen dat zich vrijwillig inzet blijft achter bij het gemiddelde. De gemeente wil deze groepen actief stimuleren tot meer vrijwillige inzet. Ook wil de gemeente organisaties beter toerusten om vrijwilligers in te zetten voor kortlopende activiteiten zoals het organiseren van een voetbaltoernooi. Dit zogenaamde flexvrijwilligerswerk is zeer geschikt voor burgers die geen behoefte hebben aan langdurige verplichtingen. Daarnaast wil de gemeente Utrechtse bedrijven actief stimuleren tot Maatschappelijk Betrokken Ondernemen, denk aan activiteiten zoals de Beursvloer en Make A Difference Day.

2 Het realiseren van voldoende toegankelijke ondersteuning van vrijwillige inzet.

In 2006 kwam tijdens een 'één-meting vrijwilligerswerk' naar voren dat vrijwilligers meer gemeentelijke ondersteuning wensen. Deze wens kwam ook naar voren uit de inspraak- en themabijeenkomsten over de Wmo (najaar 2007). De gemeente komt aan deze behoefte tegemoet door te kiezen voor een verbetering en versterking van de huidige ondersteuningsstructuur (zowel kwantitatief als kwalitatief). De ondersteuning bestaat uit de volgende componenten: 1. Oprichting Vrijwilligershuis, 2. Deskundigheidsbevordering, 3. Vermindering van regelgeving voor vrijwilligers en 4. Een toegankelijker gemeentelijk subsidiebeleid.

De oprichting van een fysiek en virtueel vrijwilligershuis is een belangrijke pijler in de nieuwe ondersteuningsstructuur voor vrijwillige inzet. Tot nu toe hebben de vrijwilligerssectoren allen een eigen ondersteuningsstructuur. In de sport is de koepelorganisatie VSU actief, bij de

migrantenorganisaties zijn dat BOEG en IDEA, etc. Ook zijn er sectoren zonder ondersteuning, zoals natuur & milieu. Het Vrijwilligershuis heeft juist tot doel te bundelen en te versterken. Alle sectoren kunnen hier terecht voor ondersteuning en faciliteiten (zoals vergaderruimtes, computers etc.).

Om dit te realiseren zet de gemeente de komende vier jaar samen met de Vrijwilligerscentrale Utrecht, de Vrijwilligersadviesraad en vele vrijwilligersorganisaties een groot aantal activiteiten in gang. Zie voor een nadere uitwerking de nota 'Vrijwillige inzet voor elkaar. 2008-2012'.

9.4.5 Speerpunten 2009

Veel van de activiteiten die nu al worden uitgevoerd, worden in de toekomst gecontinueerd. Een voorbeeld is de bemiddeling tussen vrijwilligersorganisaties en het bedrijfsleven via de Beursvloer. Andere activiteiten, zoals de centrale scholing aan vrijwilligers (Vrijwilligersschool), worden nieuw opgestart.

Belangrijkste pijlers voor de uitvoering in 2009 zijn:

- Het Vrijwilligershuis
- De Vrijwilligerscentrale en de Vrijwilligersadviesraad
- Deskundigheidsbevordering en scholing
- Samenwerkingsverbanden met maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven
- Ondersteuningsstructuur migrantenorganisaties

9.4.6 Algemeen

Het leeuwendeel van de dagelijkse hulp en zorg die mensen thuis ontvangen, gebeurt door familieleden, vrienden en andere naasten. In Utrecht zijn naar schatting zo'n 35.000 mantelzorgers. Naar schatting vijfduizend mantelzorgers zijn overbelast of dreigen dit te worden.

Omdat het belangrijk is dat mantelzorgers hun rol kunnen blijven vervullen, zijn veel organisaties betrokken bij één of meerdere vormen van mantelzorgondersteuning. Ter verbetering van het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers werkt de gemeente samen met onder andere het Steunpunt Mantelzorg, vrijwilligersorganisaties, professionals en de jeugdgezondheidszorg.

mantelzorgondersteuning in Utrecht blijkt dat voor de hele groep mantelzorgers algemeen beleid moet worden ontwikkeld en activiteiten moeten worden ondernomen. Twee specifieke doelgroepen vragen om bijzondere aandacht. Dit zijn de jonge mantelzorgers en de migrante mantelzorgers. Zij lopen een groter gezondheidsrisico dan de gemiddelde mantelzorger.

Indicatoren waarmee we monitoren of bovenstaande doelen te bereiken zijn:

- **Percentage mantelzorgers dat aangeeft overbelast te zijn**
- **Tevredenheid over ondersteuningsstructuur mantelzorgers**
- **(H)Erkenning mantelzorgers in de Utrechtse samenleving**
- **Meer waardering mantelzorgers**

9.4.7 Maatschappelijke effecten

De centrale doelstellingen van dit deel van prestatieveld 4 zijn:

- 1 **Het terugdringen en voorkomen van overbelasting en maatschappelijk isolement van mantelzorgers.**
- 2 **Het behouden en versterken van de motivatie van mantelzorgers voor het blijven zorgen voor hun naasten.**
- 3 **Het vergroten van de sociale zelfredzaamheid van mantelzorgers en het versterken van hun positie.**

Mantelzorg komt voor in alle leeftijdscategorieën. Er zijn jonge kinderen die mantelzorger zijn en er zijn hoogbejaarde mensen die de zorg hebben voor hun partner. Uit het onderzoek naar

9.4.8 Samenhang

Op gebied van de mantelzorg bestaat samenhang met de andere prestatievelden, in het bijzonder prestatieveld 1 en 3. Bij mantelzorg zijn in het bijzonder de diensten GG&GD en DMO betrokken.

9.4.9 Inzet voor de komende vier jaar

De gemeente wil haar maatschappelijke doelen op drie manieren bereiken:

Het versterken van de ondersteuningsstructuur voor mantelzorgers

Mantelzorgers kunnen langer en beter hun rol vervullen als zij zich op de juiste momenten ondersteund weten door professionals. Als ze de weg gewezen wordt naar voorzieningen voor hen of voor hun, ziek of verslaafd familielid. En als ze op de hoogte worden gebracht van het bestaande ondersteuningsaanbod.

Het bewerkstelligen van bewustwording en het bereiken van nieuwe groepen mantelzorgers en hun omgeving, in het bijzonder jongeren en migranten

Lang niet elke mantelzorger herkent zichzelf als zodanig en zal zich om die reden niet aangesproken voelen in het ondersteuningsaanbod. Uit onderzoek van de GG&GD blijkt dat met name jongeren en migranten zich geen mantelzorger voelen. Zij maken minder gebruik van het ondersteuningsaanbod dan andere Utrechters.

Het doorontwikkelen van ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers

Het is nog onvoldoende bekend met welk ondersteuningsaanbod (specifieke groepen) mantelzorgers het best geholpen zijn. Het huidige aanbod is een goed fundament, maar zal in kwaliteit, kwantiteit en diversiteit verder ontwikkeld moeten worden.

Om deze ambitie te bereiken, ontwikkelt de gemeente (GG&GD) een programma mantelzorg. In dit programma zijn verschillende activiteiten en projecten samengebracht. Enkele projecten:

- Versterking van de signaleringsfunctie van huisartsen
- Het positioneren van het AMW (Algemeen Maatschappelijk Werk) als vinder van mantelzorg in de eerste lijn
- Ontwikkeling en uitvoering van een agenda ondersteuning jonge mantelzorgers
- Inzet migrante mantelzorgconsulent
- Ondersteuning buddyzorg
- Ondersteuning bezoekdienst
- Bevorderen deelname aan respijtweekenden
- Deelname aan de Dag van de mantelzorg
- Vergemakkelijken van participatie in de samenleving van mantelzorgers
- Het benutten van tijdens de mantelzorg opgedane competenties voor betaalde arbeid

Aan dit programma zullen steeds nieuwe activiteiten en projecten worden toegevoegd. Het programma wordt uitgevoerd met maatschappelijke partners die actief zijn binnen de gemeente op het gebied van zorg en welzijn. Een stedelijke werkgroep geeft sturing aan het programma.

9.4.10 Speerpunten 2009

- 1 De uitvoeringsagenda jonge mantelzorger : Max Laadvermogen. Deze agenda is nog in ontwikkeling. Eén van de prominente activiteiten die daar in voor zal komen is een mentorprogramma voor jonge mantelzorgers op ROC's (Regionaal Opleidings Centrum).
- 2 Migrante mantelzorger: project is in maart 2008 gestart: het ondersteunen van Marokkaanse mantelzorgers en het werken aan bewustwording van migrante mantelzorgers. In 2008 is gestart in Kanaleneiland, in 2009 zal dit ook gedaan worden in Overvecht.
- 3 Benutten van in de mantelzorg verworven competenties. Ontwikkelen van een scholingsaanbod waarin de eerder verworven competenties verwerkt zijn. In samenwerking met Steunpunt mantelzorg, welzijnsorganisatie Cumulus en ROC.

9.5 Bevorderen deelname maatschappelijk verkeer en zelfstandig functioneren (prestatieveld 5)

9.5.1 Algemeen

De doelstellingen in dit prestatieveld zijn gericht op het bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer, van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.

Zoals wij eerder aangaven is de Wmo bedoeld voor alle Utrechters. Het ook eerder genoemde onderscheid tussen 'niet-kwetsbare' burgers en 'kwetsbare' burgers is wat ons betreft geen absoluut onderscheid. Immers iedereen kan gedurende kortere of langere tijd in een kwetsbare positie verkeren. En ook bij dit prestatieveld wijzen wij op het belang van een goed functionerende 'civil society'. Aandacht en zorg voor burgers in een kwetsbare positie kan niet zonder betrokkenheid en bemoeienis van buurtbewoners. Volwaardig actief zijn in je eigen woonomgeving vraagt niet alleen ruimtelijke voorzieningen en goede nutsdiensten, de hele sociale woonomgeving moet eraan meewerken. In Utrecht krijgt dit beleid vorm in Agenda 22 en het wonen-welzijn-zorg beleid. Wij verwijzen voor meer informatie naar deze nota's.

9.5.2 Maatschappelijke effecten

Ter bevordering van participatie en zelfstandig functioneren, werken we in Utrecht aan de volgende maatschappelijke doelen:

- 1 Stimuleren zelfstandig wonen van mensen voor wie dat niet vanzelfsprekend is.
- 2 Toegankelijkheid van openbare ruimte, gebouwen en vervoermiddelen vergroten.
- 3 Mogelijk maken van deelname aan sport, sociale activiteiten en (vrijwilligers) werk.
- 4 Versterken zelfredzaamheid.

Indicatoren voor deze doelen:

- Prestatieafspraken tussen gemeente en woningbouwcorporaties
- Beoordeling aan de hand van de nog te ontwikkelen participatie effectrapportage voor de bebouwde omgeving (openbare gebouwen en -ruimte) en mobiliteit
- Feitelijke deelname aan deze activiteiten
- Beoordeling zelfredzaamheid door de doelgroep zelf

9.5.3 Samenhang

Ons beleid in prestatieveld 5 wordt getypeerd door twee uitgangspunten: sterke verwevenheid met de 'civil society' (prestatieveld 1) en inclusief beleid. Dit laatste betekent een directe verbinding met bijna alle andere gemeentelijke beleidsterreinen. Hier moeten we bij de beleidsontwikkeling van meet af aan rekening houden met de uitgangspunten van dit prestatieveld. De samenhang is dus breed en omvattend.

Voor wat betreft Agenda 22 wordt afstemming bereikt door de activiteiten van de gemeentebrede coördinatiegroep Agenda 22, waarin alle relevante diensten en afdelingen zijn vertegenwoordigd. De samenhang op het gebied van de woonservicezones is ook zeer breed. De afstemming op hoofdlijnen wordt hier bereikt in de Stuurgroep WonenWelzijnZorg, waarin naast gemeente en provincie ook de zorgaanbieders en corporaties zijn vertegenwoordigd.

9.5.4 Inzet voor de komende vier jaar

Agenda 22

Agenda 22 is een werkmethode om op basis van de 22 standaardregels van de Verenigde Naties beleid te ontwikkelen. Het gaat om regels voor gelijke rechten voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke, psychiatrische beperking of chronische ziekte. In het beleidsplan van Agenda 22 zijn de speerpunten van de gemeente Utrecht voor integraal en inclusief beleid geformuleerd, gericht op participatie van alle mensen met een beperking. Inherent aan Agenda 22 is dat zij praktisch alle gemeentelijke beleidsterreinen bestrijkt. Dat houdt in Utrecht onder meer in: het bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare ruimte en openbare gebouwen, zoals de openbare ruimte in Leidsche Rijn en het nieuwe Stads kantoor, maar ook bij het toegankelijker maken van de website, leesbaarheid van gemeentelijke folders en het aanpassen van bushaltes. Behalve de uitvoering van de speerpunten moet het beleid structureel worden ingebed. Drie onderwerpen krijgen extra aandacht: communicatie, informatie en organisatie. Een belangrijke voorwaarde die Agenda 22 stelt is een intensieve en vroege samenwerking tussen belangenorganisaties en gemeente. Wij slagen erin de belangenorganisaties constructief bij de uitvoering van dit beleid te betrekken.

Woonservicezones

Het ontwikkelen van servicewijken is eveneens een belangrijk instrument. Servicewijken moeten er toe leiden dat ouderen, chronisch zieken en mensen met beperkingen (verstandelijk, lichamelijk of psychiatrisch) kunnen blijven wonen in hun eigen vertrouwde omgeving en kunnen blijven deelnemen aan de samenleving. Ook als zij zijn aangewezen op zorg en/of ondersteuning. In het kader van de servicewijken worden arrangementen ontwikkeld voor:

- levensloopgeschikte woningen
- toegankelijke en veilige leefomgeving
- vraaggerichte service en dienstverlening
- zorg in de buurt

In Utrecht zijn nu vijf servicewijken opgeleverd, zeven wijken zijn in voorbereiding. De komende vier jaren worden in vier wijken: Lunetten, Transwijk, West en Overvecht wijkakkoorden gemaakt en uitgevoerd. Een wijkakkoord is een set van afspraken en maatregelen die bijdragen aan een geïntegreerd aanbod op wonen, welzijn en zorg ten behoeve van de servicewijk.

Een voorbeeld:

Hof 't Spoor in de wijk Terweijde:

Hof 't Spoor is een initiatief van de DMO, de GG&GD en StadsOntwikkeling van de gemeente Utrecht.

Het is een complex van gebouwen met verschillende functies: een gezondheidscentrum met apotheek, een basisschool met zestien klassen, een gymzaal en een activiteitencentrum voor mensen met een beperking en voor senioren.

AxionContinu heeft een woonvoorziening gebouwd voor mensen die verpleeghuiszorg nodig hebben, met de mogelijkheid voor tijdelijke opvang, ondersteuning met verblijf en een zorgstation van waaruit zorg aan huis wordt geleverd aan wijkbewoners.

Voor ouders van schoolkinderen ligt een bezoek aan huisarts of apotheek binnen handbereik. De sporthal biedt naast fitnessprogramma's ook mogelijkheden voor herstelprogramma's en bewegingsmogelijkheden voor ouderen.

Het activiteitencentrum naast de school biedt ruimte voor uitwisseling en samenwerking. Activiteiten in het activiteitencentrum worden georganiseerd door Doenja Dienstverlening met een uitgebreid aanbod voor alle leeftijden. De Boogh biedt activiteiten en arbeidsbegeleiding aan mensen met een beperking en AxionContinu exploiteert hier een dagvoorziening voor ouderen.

De gymzaal wordt overdag gebruikt door de basisschool en andere deelnemers in Hof 't Spoor, 's Avonds en in het weekend is de zaal beschikbaar voor andere gebruikers.

Het hele complex biedt een belangrijke bijdrage aan de integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijk en is een voorbeeld van een centraal punt in de servicewijk.

9.5.5 Speerpunten 2009

- Vanuit de Woonservicezones
Uitvoering van de wijkakkoorden in de vier wijken Lunetten, Transwijk, West en Overvecht.
- Vanuit de accenten voor Agenda 22 voor 2009
mensen met een psychiatrische en verstandelijke beperking
In 2009 ligt het accent van Agenda 22 bij mensen met een psychiatrische en verstandelijke beperking.
In het beleidsplan Agenda 22 staan nog overwegend speerpunten voor mensen met een lichamelijke beperking.
participatie effectrapportage
In 2009 zal de eerste Participatie Effect Rapportage worden afgerond. Het onderwerp van de Participatie Effect Rapportage is mobiliteit (haltes, bussen en individuele mobiliteitsvoorzieningen) en openbare ruimte (richting belangrijke voorzieningen).
bushaltes
In 2008 zijn zes proefhaltes volgens drie manieren toegankelijk gemaakt. De belangenbehartigers waren betrokken bij de evaluatie. In 2009 zal de gemeente met financiering van het BRU (Bestuur Regio Utrecht) een groot deel van de bushaltes in de stad toegankelijk maken.

- Vanuit de GG&GD

De wijkgezondheidswerkers ontwikkelen, samen met zorg- en welzijnspartners, activiteiten voor en met wijkbewoners (participatie). De activiteiten zijn gericht op specifieke risicogroepen en hebben een positieve invloed op gezondheid en welbevinden.

We stimuleren een uitgebreider beweegaanbod, specifiek gericht op volwassenen en ouderen.

We ontwikkelen een plan gezonde leefomgeving met activiteiten en concrete gezondheidswinst op de korte termijn, variërend van ruimtelijke ontwikkelingen tot inrichting buitenruimte.

9.6 Verlenen individuele voorzieningen (prestatieveld 6)

9.6.1 Algemeen

Prestatieveld 6 regelt de voorzieningen voor mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en/of een psychosociaal probleem. Deze voorzieningen moeten er voor zorgen dat deze mensen (weer) zelfstandig kunnen functioneren en deelnemen aan het maatschappelijk verkeer.

Het gaat hierbij om voorzieningen die aan de behoefte van het individu zijn aangepast. Concreet gaat het in Utrecht op dit moment om de volgende drie voorzieningen:

- **Vervoersvoorzieningen**
- **Woonvoorzieningen**
- **Hulp bij het huishouden**

In 2007 hebben zo'n 15.000 Utrechtse burgers gebruik gemaakt van één of meerdere individuele Wmo-verstrekkings:

- **12.000 burgers maken gebruik van een vervoersvoorziening**
- **6.000 burgers hebben een kleine of grotere woonvoorziening ontvangen**
- **8.000 burgers ontvangen huishoudelijke zorg**

De Wmo is een wet in beweging. Zo ontwikkelt het kabinet plannen voor de toekomst van de AWBZ en de Zorgverzekeringswet. Deze plannen hebben mogelijk grote invloed op de Wmo in het algemeen en prestatieveld 6 in het bijzonder. De gemeente volgt deze ontwikkelingen op de voet. Uitgangspunt is dat de voorzieningen in prestatieveld 6 samenhang hebben.

In artikel 4 van de Wmo is de verplichting voor de gemeente opgenomen om aan personen met een lichamelijke, verstandelijke en/of psychosociale beperking, die belemmeringen ondervinden in hun zelfredzaamheid en hun maatschappelijke participatie, compensatie te bieden (het compensatiebeginsel). Dat gebeurt als het kan in de vorm van collectieve voorzieningen. Denk aan aanvullend openbaar vervoer. Als het nodig is moeten er ook individuele voorzieningen op maat komen.

De Wmo verordening prestatieveld 6 is eind 2006 vastgesteld door de gemeenteraad van Utrecht. Later, op 1 april 2007, zijn ook de Beleidsregels prestatieveld 6 en het Besluit prestatieveld 6 vastgesteld.

Hiermee is een complete set van gemeentelijke regelgeving vastgelegd waarin is gekozen voor een eigen bijdrageregeling voor de voorzieningen hulp bij het huishouden. Voor alle andere voorzieningen gelden geen bijdrageregelingen. Wel is voor de vervoersvoorziening een (ruime) inkomensgrens gesteld.

Ook is in 2007 de Cliëntenraad Wmo prestatieveld 6 opgericht. Naast de Cliëntenraad Wmo is er ook een klankbordgroep actief. Voor het vergroten van de professionaliteit en het op één lijn brengen van het kennisniveau van alle leden is een ondersteuningstraject gestart.

Belangrijk binnen dit prestatieveld is de keuzevrijheid van burgers. In Utrecht kunnen mensen kiezen voor PGB (Persoonsgebonden Budget) of voor de voorziening in natura. Kiest men voor het laatste, dan is er de keuze uit meerdere aanbieders.

Tevredenheid van cliënten over Persoonsgebonden Budget (pgb)

De vereniging van pgb gebruikers Per Saldo heeft in Nederland een 'benchmark' gedaan naar de tevredenheid van cliënten over het PGB. Utrecht scoorde daarin het hoogst, namelijk een 7.

9.6.2 Maatschappelijke effecten

Het centrale maatschappelijke doel is het bevorderen van zelfredzaamheid van mensen.

Indicatoren om dit doel te monitoren:

- **Klanttevredenheid over Wmo prestatieveld 6**

Uiteraard meten we ook de klanttevredenheid.

9.6.3 Samenhang

De dienstverlening binnen prestatieveld 6 sluit aan op de visie van gemeentebrede publiekssdienstverlening; burgers kunnen op verschillende wijzen vanuit huis of in de buurt, schriftelijk, telefonisch, persoonlijk of digitaal Wmo-aanvragen doen. Een makkelijk bereikbaar en voor alle burgers toegankelijk prestatieveld 6 vraagt om een goede invulling van de informatie en adviesfunctie (prestatieveld 3) en een goede samenwerking met andere prestatievelden.

Er is een grote overlap met de doelgroep van prestatieveld 5. Een deel van die groep doet of zal in de toekomst een beroep doen op het vangnet van de individuele verstrekkingen. Hoe langer burgers kunnen deelnemen aan de algemene voorzieningen in de stad, buurt en wijk, des te langer kan een beroep op individuele voorzieningen worden beperkt of uitgesteld.

9.6.4 Inzet voor de komende vier jaar

De ontwikkelingen en ambities op dit beleidsterrein voor de komende jaren zijn:

- 1 · Het realiseren van een omslag van product- naar vraaggerichtheid
- 2 · Het komen tot een consistent en samenhangend dienstenpakket

1 · Vraaggerichtheid vergroten

In 2009 is niet langer het Wmo-product richtinggevend, maar de vraag van de burger. Consequenties hiervan zijn dat de vraag integraler wordt bekeken en dat de kwaliteit van de dienstverlening wordt verbeterd. Dit alles om de producten beter aan te laten sluiten bij vragen en wensen van burgers. Voor de burger is het belangrijk dat er een adequate (eenmalige, brede) vraagverheldering plaatsvindt, aanvraagprocedures worden versimpeld en de doorloopsnelheid hoger wordt.

Inwoners van Utrecht die een beroep doen op een individuele Wmo-voorziening krijgen één contactpersoon. Hiermee verhogen we de integraliteit van de dienstverlening. Om ook de toegankelijkheid te verhogen, gaan we processen en procedures vereenvoudigen. Via jaarlijkse klanttevredenheidsenquêtes en terugkoppeling met de leden van de Wmo cliëntenraad krijgen we inzicht in de knelpunten en kunnen we kijken waar mogelijkheden tot verbetering liggen.

In 2007 en 2008 vonden de Wmo-aanbestedingstrajecten plaats. We monitoren de samenwerking met de belangrijkste contractpartijen en kijken ook daar hoe we kunnen vereenvoudigen, versnellen en de kwaliteit verbeteren.

2 · Komen tot een consistent en samenhangend dienstenpakket

Het streven is om de komende jaren het pakket aan individuele voorzieningen uit te breiden en samen te werken met andere prestatievelden om versnippering tegen te gaan. We kijken daarbij welke relevante voorzieningen binnen de gemeente kunnen worden samengevoegd en geïntegreerd tot één dienstenpakket. Denk aan maaltijdvoorzieningen en de invalide parkeerkaarten. Verder kunnen landelijke ontwikkelingen leiden tot uitbreiding van het productenpakket. Dat wordt actueel als functies vanuit de AWBZ worden overgeheveld.

In 2009 doen we onderzoek naar het niet gebruiken van voorzieningen in Utrecht. Deze informatie gebruiken we om de kwaliteit van het dienstenpakket te verbeteren.

Uiteraard houden we bij dit alles de prijs-kwaliteit verhouding in het oog. Utrecht heeft kwaliteit hoog in het vaandel staan. Het is echter niet mogelijk om nu al te voorspellen wat de financiële consequenties zullen zijn van toekomstige ontwikkelingen. Wanneer zich wijzigingen voordoen, kijken we of dit leidt tot een herbezinning op voorzieningenniveau. Uitgangspunt blijft dat het voorzieningenniveau afgestemd blijft op de behoefte van de individuele burger.

9.6.5 Speerpunten 2009

- Integraal indiceren
- Vereenvoudigen aanvraagproces
- Doorloopsnelheid vergroten
- Samenhangend dienstenpakket

9.7 Maatschappelijke opvang, OGGZ, verslavingsbeleid (prestatievelden 7, 8 en 9)

9.7.1 Algemeen

Bij de laatste drie prestatievelden gaat het om:

- Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang, en het voeren van beleid ter bestrijding van huiselijk geweld (prestatieveld 7).
- Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen (prestatieveld 8).
- Het bevorderen van verslavingsbeleid (prestatieveld 9).

In Utrecht krijgen de drie prestatievelden hun beslag binnen de volgende beleidsterreinen:

Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang

In Utrecht wordt op het gebied van de maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingszorg intensief samengewerkt tussen de GG&GD en DMO, en voor de noodzakelijke afstemming met het openbare orde- en

veiligheidsbeleid met de afdeling OOV (Openbare Orde en Veiligheid). Voor de groep (ex)daklozen en dreigend daklozen werken we op basis van het plan van aanpak Maatschappelijke Opvang. Dit plan is in 2006 vastgesteld door het rijk en de vier grote steden. Het plan van aanpak gaat over de kwetsbare mensen in onze stad en het verbeteren van hun leefsituatie. Dit plan richt zich op alle Utrechtse (dreigend) dak- en thuislozen van achttien jaar en ouder met meervoudige problematiek die niet zelf de weg naar de hulpverlening kunnen vinden. We willen dat in 2013 alle daklozen onderdak zijn en zo min mogelijk mensen nog dakloos kunnen raken. We richten ons dus op preventie, opvang én herstel. Met het accent op preventie en herstel. Voor meer informatie verwijzen we naar het Plan van Aanpak.

Asielzoekers en ongedocumenteerden

In Utrecht is het beleid om enerzijds illegaliteit van kwetsbare ongedocumenteerden te voorkomen en te verminderen en anderzijds vluchtelingen met een verblijfsvergunning zo goed mogelijk te integreren in de Utrechtse samenleving. In de notitie over noodopvang voor asielzoekers en het collegeprogramma is dit

vastgelegd. Centraal daarbij staan een sluitende aanpak en het creëren van een toekomstperspectief voor de doelgroep, in Nederland of het land van herkomst.

Huiselijk geweld

Onder huiselijk geweld verstaan wij al het geweld dat in de huiselijke kring van het slachtoffer wordt gepleegd door (ex) partners, kinderen, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Hieronder vallen alle vormen van geweld waarmee de persoonlijke integriteit wordt aangetast: lichamelijk, geestelijk en seksueel geweld, alsook belaging en bedreiging. Het getuige zijn (geweest) van huiselijk geweld is voor kinderen eveneens een vorm van geweld.

De gemeente wil huiselijk geweld bestrijden en daarbij zoveel mogelijk voorkomen dat de slachtoffers (meestal de vrouwen en kinderen) hun huis moeten verlaten. Vrouwen die toch in de Vrouwenopvang terecht komen, moeten goede begeleiding krijgen, afgestemd op hun behoeften. Het gaat echter niet alleen om vrouwelijke slachtoffers. De gemeentelijke aanpak richt zich op alle vormen van relationeel geweld en hulp aan slachtoffers, zoals ouderen, mensen met een functiebeperking en partners binnen homo- en lesbische relaties. Daarnaast is de preventieve aanpak ook gericht op hulpverlening aan (potentiële) plegers van huiselijk geweld en besteden we aandacht aan eerdergerelateerd geweld.

Alcohol- en middelengebruik

Het alcoholgebruik heeft de laatste jaren verontrustende vormen aangenomen. Met name jongeren komen hierbij in beeld: er is een fors risico op blijvende hersenbeschadiging en een verhoogd risico op verslaving op latere leeftijd bij (bovenmatige) alcoholconsumptie op jonge leeftijd. Naast jeugdigen vormen ouderen een risicogroep. Van de Utrechters tussen de 55 - 65 jaar drinkt een kwart veel alcohol. Dit is het hoogste percentage bovenmatig alcoholgebruik van alle leeftijdsgroepen in Utrecht. Daarnaast is er overlast door alcoholisten op de openbare weg in de stad.

9.7.2 Maatschappelijke effecten

Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang

Voor Utrecht hebben we de doelen uit het plan van aanpak MO geoperationaliseerd. We werken aan de volgende maatschappelijke doelen:

Verbeteren van de leefsituatie van (dreigend) dakloze OGGZ-cliënten en een afname van de overlast van deze groep.

Het realiseren van op elkaar aangesloten opvang voor en begeleiding van sociaal kwetsbaren, afgestemd op de vraag

Indicatoren voor deze doelen zijn:

- De resultaten van metingen naar overlast rond hostels en zorgcentrum blijven gelijk of gaan omlaag
- Aantal dak- en thuislozen met een individueel en integraal trajectplan neemt toe
- Aantal dreigend dak- en thuislozen met een individueel en integraal trajectplan neemt toe
- Aantal dak- en thuislozen met stabiele mix zorg en verblijf neemt toe
- Aantal dreigend dak- en thuislozen met stabiele mix zorg en verblijf neemt toe

Asielzoekers en ongedocumenteerden

Het doel van het Utrechtse beleid is:

Voorkomen en verminderen van illegaliteit van asielzoekers en ongedocumenteerden

Bevorderen van de integratie van vluchtelingen

Indicatoren voor deze doelstellingen zijn:

Aantal statushouders en ex-AMA's die begeleiding ontvangen

Aantal gehuisveste statushouders is 1,7% van de landelijke huisvestingstaakstelling

Huiselijk geweld

De huidige aanpak van huiselijk geweld willen wij met kracht voortzetten in de komende periode waarbij we werken aan de volgende maatschappelijke doelen:

Terugdringen van huiselijk geweld

Voorkomen van huiselijk geweld

Het creëren van een veilige situatie voor slachtoffers (en kinderen)

Realiseren daderaanpak

Indicatoren voor deze doelen zijn:

- De recidive bij huiselijk geweld is gedaald
- Aantal meldingen huiselijk geweld is gedaald ten opzichte van 2007 met vijf procent (index)

Sinds 2004 is het aantal meldingen huiselijk geweld bij de politie afgenomen. Normaal gesproken is door toenemende aandacht voor een misdrijf eerst een stijging van het aantal meldingen te zien. Ondanks publiciteitscampagnes, het informeren van professionals en preventieactiviteiten heeft deze ontwikkeling zich in Utrecht niet voorgedaan. Daarom is in de indicator rekening gehouden met een verdere afname van het aantal meldingen.

Alcohol- en middelengebruik

Ten aanzien van het alcohol- en middelengebruik staan de volgende doelstellingen centraal:

- Voorkomen en tegengaan van alcohol- en middelenmisbruik met prioriteit voor de groepen jongeren en hun ouders, en ouderen
- Het realiseren van een integrale alcoholaanpak gericht op preventie en zorg, toezicht en handhaving
- Het realiseren van een integrale aanpak om (problematisch) middelengebruik onder jongeren te voorkomen

Indicatoren voor deze doelen zijn:

- Percentage oudere probleemdrinkers daalt
- Percentage kinderen van 12 tot en met 15 jaar dat alcohol gebruikt daalt
- Uitval afkickprogramma's tijdens behandeling bedraagt niet meer dan dertig procent
- 150 extra jongeren met problematisch gebruik cannabis of alcohol worden bereikt via preventieprojecten

9.7.3 Samenhang

De prestatievelden 7, 8 en 9 hebben raakvlakken met alle prestatievelden.

Prestatieveld 1: leefbaarheid en sociale cohesie:

omgevingsbeheer rond opvangvoorzieningen en de hostels en instellen van beheergroepen.

Prestatieveld 2: ondersteuning van jeugdigen:

problematiek van zwerfjongeren, aansluiting met jeugdzorg en welzijnswerk; voor huiselijk geweld is er ook aandacht voor kinderen als getuigen van huiselijk geweld; het voorkomen en tegengaan van alcohol- en middelenmisbruik. Voor asielzoekers en ongedocumenteerden is er voor de doelgroep ex-AMA's (16 – 25 jaar) een relatie met prestatieveld 2.

Prestatieveld 3: geven van info, advies en cliëntondersteuning:

op het gebied van het voorkómen van dakloosheid en aanpak huiselijk geweld wordt samengewerkt met de Wmo-loketten, het welzijnswerk (maatschappelijk werk, sociaal raadslieden) en vervult het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld een belangrijke functie.

Prestatieveld 4: ondersteunen vrijwilligers: binnen de Maatschappelijke Opvang en het Vluchtelingenwerk wordt veel gewerkt met vrijwilligers.

Prestatieveld 5: bevorderen deelname en zelfstandig functioneren: In het kader van preventie (het voorkómen van dakloosheid), en herstel (re-integratie van (ex) daklozen) is de inzet vanuit dit prestatieveld cruciaal.

Prestatieveld 6: individuele voorzieningen. Alle

burgers, dus ook deze doelgroepen kunnen een beroep doen op individuele voorzieningen.

Daarnaast is er binnen de gemeente met name samenwerking met OO&V, SO wonen, Sociale zaken en het programma voor de jeugd. Belangrijke partners zijn de Utrechtse instellingen voor maatschappelijke opvang, de geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg, beschermd wonen, zorginstellingen voor mensen met een verstandelijke beperking, welzijnsinstellingen, eerstelijns (gezondheids)zorg, politie en justitie/OM en de woningcorporaties.

9.7.4 Inzet voor de komende vier jaar

Hieronder beschrijven we kort wat er nu al gebeurt in Utrecht binnen de prestatievelden 7, 8 en 9. In het kader van de Wmo leggen we de nadruk op de 'civil society'.

De drie prestatievelden richten zich vooral op de sociaal kwetsbare burgers. Alhoewel dit vooral inzet vraagt van professionals, speelt de 'civil society' ook hier een belangrijke rol. Denk aan de inzet van vrijwilligers binnen voorzieningen en betrokkenheid van burgers bij mensen in de wijk. En ook in de diverse opvangvoorzieningen is sprake van maatschappelijke initiatieven en inzet van vrijwilligers, bijvoorbeeld vanuit de kerken. Er worden activiteiten georganiseerd om lotgenoten met elkaar in contact te brengen, en zijn er diverse maatjesprojecten. Ook cliëntparticipatie is een belangrijk speerpunt binnen deze prestatievelden. Voor de OGGZ-groep is sinds 2008 een zelfbeheerfonds beschikbaar waaruit initiatieven op dit gebied voor een beperkte periode gefinancierd kunnen worden.

De 'civil society' speelt vooral bij preventie en herstel een cruciale rol. Deze ondersteuningsstructuur willen wij blijven stimuleren en faciliteren.

Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang

Realiseren van aangesloten opvang en begeleiding van sociaal kwetsbaren

Om de doelstellingen uit het plan van aanpak MO te realiseren hebben we de volgende speerpunten:

- Verdere inzet op het dichten van hiaten en tekorten in het ketenaanbod op het gebied van wonen & woonvoorzieningen, schuldhulpverlening, werk & dagbesteding, gezondheid & zorg
- Verdere inzet op versterking van de kwaliteit en differentiatie van het aanbod
- Visieontwikkeling laagdrempelige opvang
- Gerichte inzet op goede doorstroom binnen de

keten toeleiding, opvang, wonen met begeleiding, zelfstandig wonen

- Versterken van de cliëntparticipatie en emancipatie
- Gerichte inzet op zwerfjongeren, sluitende ketenaanpak
- Stedelijke dekking van de aanpak 'voorkomen van huisuitzettingen door huurschuld'
- Sluitende aanpak ex-gedetineerden
- Afspraken over zorguitval

We streven naar een sluitende keten voor (dreigend) daklozen. We gaan de komende jaren nauw volgen welke hiaten er zijn in de keten, waar tekorten zijn en ook welk aanbod onvoldoende wordt gebruikt. Voor nieuwe doelgroepen stimuleren we het ontwikkelen van innovatieve aanpakken. Bijvoorbeeld voor de 'moeilijk plaatsbaren', mensen die vanwege hun complexe problematiek en agressief gedrag niet terecht kunnen in de bestaande voorzieningen. We besteden uitdrukkelijk aandacht aan cliëntparticipatie, het samen met de doelgroep bijstellen en ontwikkelen van aanpakken, opvangvoorzieningen en woonvormen.

We hebben een uitvoeringsprogramma opgesteld, dat we twee keer per jaar actualiseren. Daarmee sturen we op de inzet en het behalen van de resultaten.

Asielzoekers en ongedocumenteerden

Toekomstperspectief in land van herkomst of in Nederland creëren

De VNG heeft met Staatssecretaris Albayrak een bestuursakkoord afgesloten. Daarin zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van de pardonregeling. Door deze regeling hebben ook in Utrecht honderden asielzoekers weer een toekomstperspectief in Nederland gekregen.

In Utrecht begeleiden we vierhonderd statushouders en ex-AMA's (AMA staat voor alleenstaande minderjarige asielzoeker) naar een toekomstperspectief in Nederland of in het land van herkomst. We huisvesten in 2009 1,7% van de landelijke huisvestingstaakstelling. Dit percentage stijgt door een groeiend aantal Utrechtse inwoners in 2011 naar 1,9%. Deze personen krijgen weer een toekomst in de Utrechtse samenleving. Daarnaast wordt met deze groepen ook een toekomstperspectief gecreëerd. Zo is 94% van de ex-AMA's met een verblijfsvergunning aan het werk of volgt een opleiding.

Voor de groep die niet onder het pardon valt, is de afspraak gemaakt om zoveel mogelijk te voorkomen dat asielzoekers in Nederlandse gemeenten rondzwerven. In 2008 en 2009 worden deze afspraken in overleg met de gemeenten verder uitgewerkt. In de tussentijd hanteren we in Utrecht een sluitende aanpak, waarbij we voorkomen dat asielzoekers uit de rijksopvang op straat

komen. Als personen toch op straat komen, hanteren we onder voorwaarden, dat asielzoekers noodopvang krijgen. Hieraan zijn wel voorwaarden verbonden.

Sluitende aanpak (kwetsbare) vreemdelingen en slachtoffers van mensenhandel

Utrecht heeft de belangrijkste aanpak vastgelegd in het collegeprogramma. Deze aanpak borduurt voort op eerder vastgestelde notities over noodopvang uit 2001 en 2003. Het opvangen van kwetsbare groepen is een belangrijk basisprincipe in het Utrechtse beleid, met speciale aandacht voor de bescherming van slachtoffers van mensenhandel en met name onder de groep (ex-) AMA's.

De in Utrecht ontwikkelde 'perspectiefaanpak' genereert een sluitende aanpak voor ex-AMA's. Dit heeft inmiddels in heel Nederland tot twintig steunpunten 'perspectief' geleid. Deze op de praktijk gebaseerde ervaring geeft beleidsmatige input om ook landelijk tot een sluitende aanpak te komen. Daarnaast ondersteunen we in samenwerking met het Rijk en de G4 een project om ongedocumenteerden waardig te laten terugkeren. Het terugdringen van illegaliteit is daarbij een belangrijke doelstelling.

Huiselijk geweld

Om de doelstellingen te realiseren willen wij de komende jaren inzetten op de volgende speerpunten:

Voorkomen huiselijk geweld

Wij houden blijvende aandacht voor preventie-activiteiten in wijken en buurten van de stad. Deze activiteiten zijn tevens gericht op professionals.

Het creëren van een veilige situatie voor slachtoffers en het realiseren daderaanpak

Door de invoering van de wet Tijdelijk Huisverbod in de loop van 2008/2009 zal de focus nadrukkelijker komen te liggen op de aanpak hulpverlening aan (potentiële) plegers van huiselijk geweld. Ook de slachtoffers - waaronder kinderen - als getuigen van huiselijk geweld, blijven daarbij in beeld. De invoering van het tijdelijk huisverbod moet aansluiten bij de infrastructuur voor de aanpak van huiselijk geweld die we de afgelopen periode binnen onze stad hebben opgebouwd. Een belangrijk onderdeel daarvan is het casusoverleg huiselijk geweld per politiedistrict. Dit overleg zorgt ervoor dat slachtoffers en plegers bekend zijn bij de zorgketen en snel worden toegeleid naar de juiste vorm van hulpverlening. Het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld coördineert deze overleggen. Het stedelijk justitieel casusoverleg vindt plaats binnen het Veiligheidshuis Utrecht en moet de koppeling maken tussen de inzet van de hulpverlening en strafrechtelijke vervolging van de pleger. Uitdaging is het aantal zogenaamde 'no shows' van plegers van huiselijk geweld bij de hulpverlening tegen te gaan. Op deze manier kunnen

we de recidive onder plegers laten afnemen. Dit doen we met het opleggen van een tijdelijk huisverbod en/of strafrechtelijke vervolging. Dit is ook één van de belangrijke ambities die is opgenomen in het G4 Actieprogramma aanpak huiselijk geweld. Daarnaast besteden we aandacht aan de relatie alcoholmisbruik en huiselijk geweld.

Er wordt volop meegewerkt aan de uitvoering van het G4 Actieprogramma aanpak huiselijk geweld. Hieronder valt ook de samen met het Rijk uitgevoerde pilot Mannenopvang, voor mannen die ernstig worden bedreigd en waarvoor bescherming noodzakelijk is (mede als slachtoffers van eergeerelateerd geweld).

Alcohol- en middelengebruik

Voorkomen en tegengaan van alcohol- en middelenmisbruik met prioriteit voor de groepen jongeren en hun ouders, en ouderen

In de komende periode is de focus gericht op de volgende speerpunten:

- Het vergroten van het bereik van doelgroepen voor preventie en verslavingszorg met specifieke aandacht voor jongeren en hun ouders, en ouderen. Hierbij continueren we de verslavingsvoorlichting op middelbare scholen en basisscholen (kind en ouder), op straat en in het uitgaansleven.
- Ontwikkelen van innovatieve activiteiten waarbij preventie, vroegsignalering en

kortdurende behandeling in de eerste lijn de prioriteit hebben. Activiteiten gericht op de ambities om het alcoholgebruik onder jongeren en ouderen terug te dringen.

- Het maken en onderhouden van een sluitende keten voor preventie, zorg en re-integratie van alcoholgebruikers en alcoholverslaafden.
- In de wijken en in de eerste lijn zorg dragen voor een laagdrempelig en outreachend aanbod van zorg en hulpverlening voor probleemdrinkers, waarbij ook wordt gekeken naar de relatie tussen huiselijk geweld en alcoholmisbruik.
- We investeren in het handhaven van de leeftijdsgrenzen voor verkoop in winkels en horeca door deelname aan de pilot van het Rijk gericht op inzet van gemeentelijke toezichthouders. Ook investeren we in een integrale aanpak van overlast en geweld door dronken mensen op de openbare weg. Daartoe stellen we zonodig een alcoholverbod in op basis van de APV en we leiden mensen toe naar de hulpverlening (inclusief de opvang van dronken mensen die niet terecht kunnen op een medisch crisisbed).
- We verkennen de mogelijkheid tot de ontwikkeling van een interventieteam gericht op signalering en zorgtoeleiding van mensen met een alcohol/middelenprobleem waaronder geweldplegers. Bij veel geweldpleging is ook sprake van middelengebruik.

9.7.5 Speerpunten in 2009

- Aandacht voor cliëntparticipatie.
- Met name bij preventie en herstel de 'civil society' nog meer betrekken en waar mogelijk een grotere rol geven.
- Sluitende keten voor (dreigend) daklozen, waarbij iedere cliënt na aanmelding direct een trajectmanager krijgt toegewezen die zorgt voor een individueel en integraal zorgplan. Middels een cliëntvolgsysteem wordt de uitvoering gevolgd en bewaakt.
- Sluitende aanpak (kwetsbare) vreemdelingen om te voorkomen dat zij in de illegaliteit terecht komen.
- Verder ontwikkelen van de hulpverlening voor (potentiële) plegers van huiselijk geweld.
- Invoering tijdelijk huisverbod.
- Preventie, vroegsignalering en kortdurende behandeling bij alcohol- en middelen gebruik.
- Sluitende keten voor preventie, zorg en re-integratie van alcoholgebruikers en alcohol verslaafden.

Afkortingen

AMA	Alleenstaande minderjarige asielzoeker
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BOEG	koepelorganisatie voor migrantenzelforganisaties
DMO	(gemeente)Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
DSO	Dienst Stadsontwikkeling
IDEA	organisatie voor emancipatie en interculturele expertise
MZO	Migrantenzelforganisatie
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
Saluti	Adviesorgaan voor Interculturalisatie
SoZaWe	Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid
VSU	Vereniging Sport Utrecht
WCPV	wet Collectieve Preventie Volksgezondheid
WVG	Wet voorziening gehandicapten
WWB	wet Werk en Bijstand

Colofon

Uitgave

Gemeente Utrecht,
Dienst Maatschappelijke Ondersteuning
Afdeling Welzijnszaken

Fotografie

**Lizzy Kalisvaart, Bob Karhof, Xander van Ommen,
Anton van Daal, Willem Mes, Bert Spiertz,
Jan Lankveld, Bart Versteeg, Desiree Meulemans**

Vormgeving

Desiree Meulemans, Utrecht

Drukwerk

De Groot Drukkerij, Goudriaan

Datum

juli 2008

Oplage

1250

Informatie

Wouter Rust, Programmamanager Wmo
w.rust@utrecht.nl
Postbus 2158
3500 GD Utrecht